

M
62.634

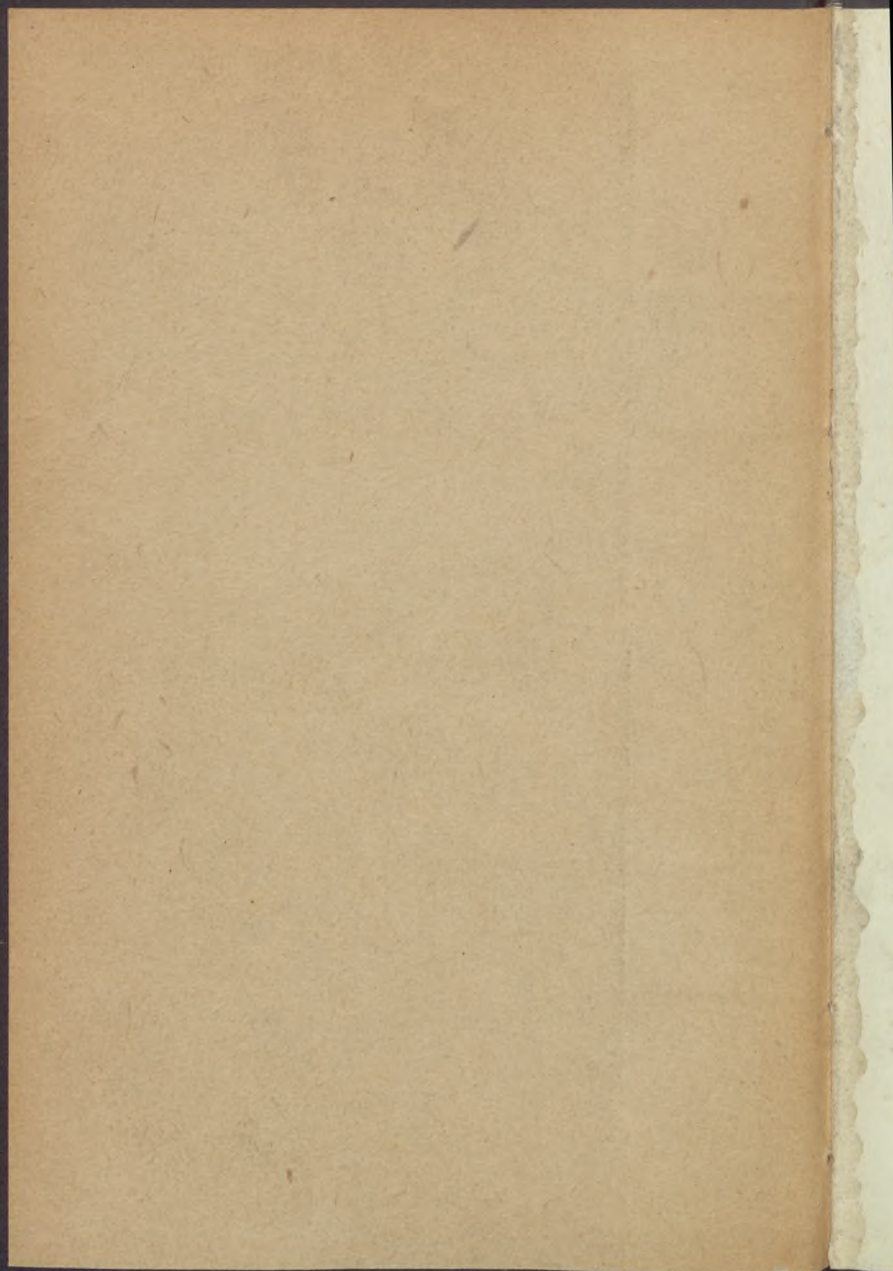
KALLAY

LILIOMOS KIRÁLYFI

143 145

A
LILIOMOS KIRÁLYEI

IRTA

KÁLLAY MIKLÓS

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

*Ebből a könyvből a Szent István-Társulat 100 szá-
mozott példányt készített finom famentes papíron,
amatőr-kötésben, a szerző kézjegyével ellátva.*

Ez a példány.

*Budapest, Szent Imre herceg kilencszázéves jubileu-
mának esztendejében.*

Károlyi Miblos
M 62. 634

2006

SZEMÉLYEK.

ISTVÁN KIRÁLY	BORS	} Vazul vitézei
GIZELLA KIRÁLYNÉ	CSEGE	
IMRE KIRÁLYFI	BAJÁN	
VAZUL	KÓS	
ILENA	ÖSTÖRÉD, após	
ENESE	TORDA, búcsús	
SZIRIND, táltos	CHRISAPHIOS, görög követ	
URKUND, Imre királyfi palotása	NIKOFORIOS, görög szer- zetes	
GECSŐ, várnagy	ANASZTÁZ PÜSPÖK	
CSANÁD, ispán, Marosvár kapitánya	ASZKERIK APÁT	
GELLÉRT PÜSPÖK	KEVE, csatlós	
SZOLNOK, ispán	HUNT LOVAG, bajor vitéz	
JADVIGA	KONRÁD, zarándok	
BÁBOLNA	MENEKÜLŐ	
	POROSZLÓ	

Udvari nép, búcsúsok, vásárosok, csatlósok, pogányok,
poroszlók, papok, szerzetesek, katonák, lovagok.

Történik az első felvonás Székesfejervárott a templom-
téren, a második felvonás a pogányok áldozókövénél,
a harmadik felvonás Visegrádon a királyi palotában,
a negyedik felvonás a székesfejervári templom orató-
riumában.

---

*Műkedvelői és ifjúsági előadások rendezői az előadás jogát
5 példány megvételével válthatják meg.*

Először játszották a Nemzeti Színházban 1930
május 19-ikén.

PROLÓG.

(a függöny lassan megnyílik és harangzúgás között megjelenik a játékmester.)

Zendül a harangok vigasságos nyelve,
Szavuk lelkendező diccsel vagyon telve,
Ércükkel éneklik Ünnepe édességét,
Kedvükkel köszöntik égnek ékességét.

Szűz Szent Imreh herceg égnek ékessége,
Áhétozó szívek boldog békessége,
Csudálatos virág Magyarország fáján,
Szentek álmélkodnak harmatbimbós báján.

Szelíd alázatban nincsen párja másik.
Lelke virtusokkal vala csurdulásig,
Test vágját, hévségét méltán megvetette,
Égi szűz Pátrónánk virrasztott felette.

De míg dicső példát küzdött ki értetek,
Környékezték őt is kába kísértetek.
Ám imát övezni vértül nem felejtett,
Liliom köntösén makulát nem ejtett.

Szent István királyunk szerelmes magzatja,
Ifjont elragadta az Úr akaratja,
Itt keserű gyászban könnyezték mindenek,
Kinek idvezültek ujjongón intenek.

Sok jótételét, ki nekünk dús ajándék,
Szent éltit dicsérni indul most a játék,
Azért minden szót jól szívtökbe véssetek
S benne bölcs okulást lelmi ne késsetek.

ELSŐ FELVONÁS.

Szín : Szabad tér a székesfehérvári új egyház előtt. Hátterben a várszerű négytornyos székesegyház, mellette a püspök és a káptalan monasztériuma. A templom előtt magas talapzaton álló márványkereszt. A templom hajója már kész, a hátsó tornyok körül még állványok láthatók. Jobbról szállásház a zárandokok részére. A háttérben az egyház és a zárandokházak között szétszórt sátrak. Közöttük nyitott sátor, amelyben mézesbábokat árulnak. Balról a nézőtér felé ferdén címeres baldachin alatt királyi trónemelvény. Mária mennybemenetelének ünnepén búcsús sokadalom van a templom körül. A király és az udvar már a templomban vannak, ahol kezdődik az ünnepi mise.

ELSŐ JELENET.

GECSŐ VÁRNAGY, ÖSTÖRÉD, KEVE, TORDA, JADVIGA,
BÚCSÚSNÉP a sátrak között.

GECSŐ VÁRNAGY : Ha ki penég keresztvízre kívánnak, azt várja már a baptisztéronyban az istenfélő Fülöp kanonok úr.

(Senkisémozdul.)

ÖSTÖRÉD APÓS : Nem nagy az áhéntozás a papok vizire.

KEVE CSATLÓS : Ehun kied is jobban kíváncsi a papok borára.

JADVIGA *(a nádmézes bábok mögül)* : Hallaná csak Fülöp úr ezt a pogány beszédet, megcsapatná mind a kettőt.

KEVE : Nagy magyar úr az én gazdám, talián pap meg nem csapat engem.

JADVIGA : Ha olyan nagy úr szógája kied, vehetne egy nádmézest.

ÖSTÖRÉD : Emént a Filep mester nádjával bízattad hugám.

KEVE : Penég jobb a méz a nádnál. Megveszem a bábót, hugám, ha a csókoddal csurrantasz rá nádi mézet.

JADVIGA : Király urunknak jó a sóvám, lám kel-med meg mézvámot szedne. Fullánkja van ám a méhnek!

KEVE : Van ám a te nyelvednek. (*Oda ugrik, meg akarja csókolni.*)

GECSŐ : Fülöp kanonok úr odabé vár. Hánt senki sem mozgolódik!

ÖSTÖRÉD : Mink má mind az új hiten vónánk.

TORDA : Terelnék csak a népet dárdanyelivel a battisztéromba, majd igenis tódulnának akar Veccelin úrnál.

ÖSTÖRÉD : Azér is áll bennük olyan keményen az új hit, mer dárdanyéllel verték be.

GECSŐ : Elhallgatsz egybe te mosdatlanszájú pogány.

ÖSTÖRÉD : Van énrajtam keresztvíz.

GECSŐ : Majd leszedem én rulad, csak sokat óbégass!

NIKOFORIOS (*hórihorgas, rongyos kámzsájú görög szerzetes a mániákusok rajongó dühével*) : Bizony mondom néktek, nem leszen ártalmatokra, ha kétszer is megtisztálkodtok a keresztkutak vizében. Mert ocsmány fertő a lelketek, amelyben feredőt vett a poklok hét fejedelme. És bizony jaj lesz néktek, mert közel vagy az idő, amikor a poklok fejedelmei rászabadulnak a földre. Az Antikrisztus országa jövend... Jaj néktek, hétszer is jaj, mert az ezeredik esztendő után nem írnak még százat, amikor el kell következnie a világ végétének. Nem halljátok, hogy rázza már a föld eresztékeit a Sátán! (*Szavaira sokan leborulnak.*)

TORDA : Jaj nekünk, itt a szent Kiliákus. Közel az ítélet !

ÖSTÖRÉD : Hajcsátok el azt a habajgóst ! Még a nyakunkra imádkozza a Sátánt.

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK, POROSZLÓK, EGY MENEKÜLŐ.

(Kívülről zaj, dobogás, kiáltozás. Egyszerre dúltábrázatú ember rohan be a színre. Durva vörös kámzsa van rajta, kezén lánc csörög.)

TÖMEG : Jézusnak ereje, nyakunkon a Sátán.

ÖSTÖRÉD : De má ennek fele se teréfa. *(Fulni kezd kifelé.)*

(Sokan leborulnak, mellüket verik.)

NIKOFORIOS *(nagy hangon)* : Kyrie eleison, Christe eleison.

(A vöröskámzsás felszökik a bazilika lépcsőjére s az előcsarnokban, a templomkapu előtt leroskad. Közben porosan, nekihevülve megjelennek az üldözö poroszlók. A kifelé igyekvő Östöréd nekik ront, a poroszlók megtorpannak.)

I. POROSZLÓ *(a vörös kámzsához ugrik, aki közben tápáskodni kezd)* : Gyilkos ! Vér tapad a kezéhez *(megragadja a kezét)*.

MENEKÜLŐ : Bocsáss ! Itt nincs jussod hozzám. *(Dulakodnak.)*

I. POROSZLÓ *(a tömeghez)* : Segítsetek ! Vérdíj van a fejére tűzve ! *(Mozgolódás.)*

MENEKÜLŐ : Vissza ! Senki nem emelhet rám kezet ! Ótalmaz a szent menedék.

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, IMRE HERCEG, HYACINTUS UDVARI KÁPLÁN,
URKUND és MÁS UDVARI EMBEREK.

(Imre herceg a templomból jön. Megáll az előcsarnok oszlopsora előtt. Karcsú szép ifjú. Arcán szelídséges erő. Mozdulataiban ifjú rugalmasság, de nyugalom és méltó-

ság is. Mögötte udvari emberek, köztük Urkund, aki csaknem egyidős Imrével, de szemében nyugtalan tűz ég. Élesmetszésű arcéle, karvaly orra, kemény akaratra vall. Hyacintus atya, a királyfi lelkigondozója, Gellért tanítványa, szelídtekinetű bencés.)

IMRE : Micsoda pogány ünneprontás ez, mennyei Nagyasszonyunk égbevitele napján?!

I. POROSZLÓ : Gyilkos! Leütötte Aszkerik apát úr szógáit.

MENEKÜLŐ : Király urunk meghagyta, hogyha ki itt menedéket keres, találtnék bár a legnagyobb vétekben is, ne légyen bántódása.

IMRE : A törvény, törvény. Nem leszen bántódásod. De mért ontottál vért? Nem féled a poklok tüzét? Nincs hited a Krisztus erejében?

MENEKÜLŐ : Miképen higgyem annak erejét, aki türte, hogy a zsidók megfeszítsék?

IMRE (*lelkesen*) : Nagyobb erő a tűrés, a kín, a szegény terhét hordozó alázat, mint a kevély harag.

II. POROSZLÓ : Ez a gyehennára jut. Vér mocskolja a kezét.

MENEKÜLŐ : Két hitvány szóga vót, Uram! Kezet emeltek rám szabad emberre. Leütöttem őket.

IMRE : Az Úr előtt nincs úr és nincsen szóga. Érted is meghalt a Krisztus, az ő érdemeiért ez a szent egyház menedéket ad neked.

HYACINTUS : Szógája leszel a templomnak. Bőjttel, imádsággal, nehéz munkával vezekled le nagy bűnödöt.

MENEKÜLŐ : Megértettem, uram.

GECSŐ (*a köréje csődülökhöz*) : Tik meg mit tátjátok itt a szájakokat. Igenis leketek idvére vóna, ha bekerülnétek a szentegyházba. Kinek pedig egyebütt vagyon dóga, hordja az irháját, míg jóval van.

NEGVEDIK JELENET.

IMRE HERCEG, HYACINTUS, URKUND.

(A tömeg eloszlik, Imre Hyacintus és Urkund kíséretében lejön. Geccs visszahúzódik. A menekülő kimerülten ül a templom lépcsőjén és fejét kezébe temeti.)

IMRE : Csak színhitű ez mind. Vak alakos, szóval hisz, tettel vall s hétlakatos zárt hord szíven, mit járomba fogott a kevélység. Mint szép gyümölcs haván a rút ragya, úgy burjánzik a bűn lelkük haván.

MENEKÜLŐ : Uram, szavadtól nyugvás száll belém.

HYACINTUS : Tebenned, mint pusztán tűzoszlopok, Mózeszt vezérlő lángja, úgy lobog az új hit.

IMRE : Oly távol s oly határtalan az ég. Segít-e majda menny Nagyasszonya? s leszek-e, ki most tévelygő vagyok, példája egykor népemnek, honomnak?

HYACINTUS : Vezére léssz, törvényszabó ura.

URKUND : Királyapád a trónt reád örökl.

IMRE : A trónra nékem joggal nincs utam, Vazul bátyámra vár az. Apám után Árpád legrégibb sarja ; az ő fejére száll az ország koronája.

HYACINTUS : Pogányokkal fúj Vazul egy követ.

URKUND : Rá a király is ferde szemmel tekint és trónját néked adja.

HYACINTUS : Bölcs döntés.

IMRE : Minek keverni álnok, surranó hír mérgét? ! Menjünk a szentegyházba. A szívek lomha zára megnyílik ott.

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, CSANÁD.

(Mindnyájan megindulnak a lépcsőn, amikor hirtelen zaj támad, Geccs várnagy jön egy főbeli emberrel. Ez Csanád ispán, Marosvár kapitánya.)

GECCS : Király urunk most a misén ájtatoskodik.

CSANÁD : De engem főbenjáró dologban hévatott.

GECSŐ : Mise után leszen a tanács.

IMRE (*Hyacintushoz és Urkundhoz*) : Ki légyen ez az úr?

HYACINTUS : Ha jól látom, Csanád ispán, Marosvár ura.

URKUND : Jeles vitéz. Ő bírta le Ajtony vezér hadát.

IMRE (*Csanádhoz*) : Az úr vezérelt hozzánk, Csanád uram. Mi jóval jössz?

CSANÁD : Nem sok jóval, uram. Igen zavaros mifelénk a világ!

URKUND : Tán a bessenyő had tört be, Ispán uram?

CSANÁD : Ahunt Csanád ispán áll a gyöpűnél, nem tör ott be minden horda. A pogányság ötügeti a szarvát. Furcsa kóbórlók kujtorognak a Maros körül. Javas szerekkel kuruzsolnak, babonákkal rémítenek.

IMRE : Tán a régi oltárköveket is fölállítják?!

CSANÁD : Bizony meg lehet. Mikor legfényesebben ragyog az ég sátorán a göncöl csillaga, itt is, ott is füst kondorodik a bozótosbúl.

HYACINTUS : De templomokat csak nem égetnek?

CSANÁD : A multkorában sűrű fekete füst szállt az abádi rév felől. Félek, hogy az aracsai monasztériumot perzselték föl, pedig még kész se vót. Az oroszlámosi görögöket se jó szemmel nézem.

HYACINTUS : Mit vétettek Ispán uramnak a görögök?

CSANÁD : Ungorkodó nép. Untalan összeakasztják a tengelyt Szent Bence fiaival. De leginkább az berzenget, hogy Vazul úrral árulnak egy gyékényen.

IMRE : Vazul úr a király kedves öccse, úgy lehet, utódja is.

CSANÁD : Hát úgy vélem, innen fúj a szél. Lent híre jár, hogy István nagyurunk elvégezte már, ki légyen utána a király. Tán még életében. Mivelhogy

beteges és esett már. Fájások szaggatják. Nehéz nékie a korona terhe. Megosztaná az utódjával.

IMRE : És ki légyen az?

CSANÁD : Nem Vazul úr. Ezért bujtorgatják a népet. Azt sustorogják a fülébe, hogy István nagyurunk mindétig az idegent ajnározta. Most se kell neki tiszta Árpád-ivadék. Fiát, az ifjú Emerikusz herceget akarja utódjának.

IMRE (*döbönt felháborodással*) : A herceg magyar.

CSANÁD : Váoszulj úr mégis ellene lázítja a tiszai urakat. Nagy a zúdulás a marosi réveknél is.

IMRE : Miért zúgolódnak?

CSANÁD : A herceg ellen fortyognak. Hogy Gizella nagyasszonyunk német vére van benne. Még a neve se magyar. Imerik vagy Emerikusz, akár a császárfiaké. Ha trónra erőszakolják, a császárnak árulja az országot.

IMRE : Ez nem tetszik a tiszai uraknak?

CSANÁD : Kinek is igen. Ki egymás ébenséggel örvend, hogy ilyen kegyes templomjáró. Annál könnyebben az ujjok körül csavarják. De másrészüik igen sajogja, hogy császár vazallyusának kívánczik.

IMRE : Hát ha téged kérdeznének a hercegről, ispán uram?

CSANÁD : Én Imerik herceget nem esmérem, mert az ország védelme távol tart az udvartól. István királynak mindig híve voltam, hótomig az is maradok. Becsülettel szögáloom fiát is, ha az ország trónjára ül. De (*a kardjára üt*) se német, se görög császár vazallyusa nem leszek soha !

IMRE (*erősen ránéz*) : Hát tudd meg, Csanád ispán, hogy Imre herceg csakis egy úrnak árulná országát, maga és népe üdvösségét, de az minden császároknál hatalmasabb király. Most az egyházban vár rád is Csanád ispán. Gyerünk. (*Mindnyáján inulnak.*)

CSANÁD (*kissé hátramarad, Gecsőhöz*) : Ki legyen ez a kemény, okosszavú ifjú vitéz?

GECSŐ : Imre herceg, a királyúrfi.

CSANÁD (*meghökken, aztán a hercegrez furakodik*) : Nagy uram, Imre herceg !

(*A templomajtó kitárul, énekszó hallatszik. Gyertyák fénye szűrődik ki és csillagfénnnyel övezi Imre herceg fejét, aki kíséretével bevonul az egyházba.*)

HATODIK JELENET.

URKUND, később SZIRIND TÁLTOS.

(*Urkund egyedül marad a színen. Megáll a kereszt alatt, tétován pillant körül. Kívülről lónyerítés, elnyujtott tülök-búgás, mint mély, bömbölő sóhajlás. Urkund döbbenet fígyel fel. Közeledő énekszó hallatszik.*)

SZIRIND (*rejtelmes, babonás alak, ezer redőjű bő lebernyeg csavarodik rá, észreveszi, hogy búcsúsok is igyekeznek a templomba. Hátról a sátrak közt is mozgolódás: Mire hegedűjét kapja és torz bakugrások közben énekel.*)

Hej regő rejtem én	Hajdinaszár köntösöm
Nótafámat fejtem én	Nincs rám szabva rőndösön
Ahant látok lagzit, tort	Cserfakéreg bocksorom
Tőt a gazda egy kis bort.	Vigasság az ustorom.

Ha felleget kergetek
Égzengés dúl, fergeteg
Titkos erők keljete !
Itt a préda, kész a konc,
Szólít a nagy garabonc.

I. BÚCSÚS : Jaj nekünk, im rajtunk a rontás, ránk szabadult a garaboncs.

II. BÚCSÚS : Az Úr nevében fussunk a szentegyházba, az a mi menedékünk. *(Be a templomba.)*

JADVIGA *(a sátrak közt, Kevéhez)* : Rá ne pislantson kelmed, mert menten kiveri a képét a ragya. *(Berántja a vitézt a sátorba.)*

URKUND *(aki a különös alak minden mozdulatát feszülten figyelle, csalódottan)* : Hát csak útszéli bolondos, vándor kócrágó vagy?

SZIRIND *(kiegyenesedik, a szeme különös fényben lángol)* : Regős vagyok, ki magamat is rejtem. Szélisten ereje küldött hozzád, Urkund, Thonuzóba fia... Tudod, apád hogy halt, élte hullásának, szörnyű múlásának ki szerzője, tudod?

URKUND : Tudom, nagy Sámán... De Imre királyúrfi játékos pajtásom.

SZIRIND : Imre királyúrfi trónusra nem ülhet.

URKUND : Szinte egy testvérem, nekem sohse vétett.

SZIRIND : Apád, Thonuzoba lánca abádi hant alatt kárhozottan jajgat.

URKUND : Jaj apám, jaj anyám !

SZIRIND : Apád meg nem nyugszik, anyád holtában nyög, bessenyő nemzeted senyvedez, sorvadoz, ha harcot nem fogadsz.

URKUND : Harcot fogadok hát, engesztelen harcot.

SZIRIND : Készen állsz mindétig?

URKUND : Készen állok, uram.

SZIRIND : Ha üdeje eljő, lesujt-e a karod? Sujt-e irgalmatlan?

URKUND : Irgalmatlan lesujt, abádi hant alatt apám úgy nyugodjon.

SZIRIND : Nagy fogadást tettél.

URKUND : Meg is állom holtig. *(Kivülről zaj hallatszik.)* Vigyázz, uram, jönnek.

SZIRIND : Engem el nem érnek. *(Mégegyszer vissza-*

néz Urkundra.) Nagy fogadást tettél, halál a pecsétje!

(Eltűnik.)

(Urkund hosszan néz a távozó után, aztán ő is el a templomba.)

HETEDIK JELENET.

VAZUL ÁRPÁD HERCEG, BAJÁN, BORS, CSEGE és KÓS.

(A szín rövid ideig üres, csak a templomi ének hallatszik ki. Kisvártatva megjelenik kíséretével Vazul. Negyven év körül járó, tagbaszakadt férfi. Szükszavú, mozdulataiban méltóságos lassúságú, ruházata harcias, de érzik rajta a keleti pompaszeretet.)

VAZUL: Hé! Ki van itt? Mére leljük a királyt?

CHRISAPHIOS (díszesen öltözött görög követ, inkább kém): Stephanos rex a bazilikában vagyon, a mennybéli szent triász udvarlására.

BAJÁN (indulatosan): A szaporaszavú talján papokkal, a bőbendőjű bavarus vitézekkel Tyroliából, meg az éhenkopp morava kódorgókkal.

VAZUL: Hé valaki! (Baján és Vazul csatlósai nyugtalan tekintetnek jobbra-balra.)

CHRISAPHIOS: Bár az én szerény elmém nem járatos a ti barbár ceremóniátokban, mégis úgy vélekedem, hogy itt nem nagy hódolattal várnak. Kis óvatosság nem árt.

VAZUL: Nem érted te azt, Chrisaphios.

BAJÁN: Én is amondó vónék, légy résen, Nagyúr!

VAZUL: Vajk bátyám tanácsot akar vélem ülni, azért kéretett.

CHRISAPHIOS: Hátha csak finta az egész tanács? Törbe csalnak.

VAZUL: Biztonságban vagyunk. Hadam áll Tétény alatt. (Borshoz.) A zarándokok?

BORS: Imént húzódtak az egyházba, nagyúr.

Csupa vad bulgár. A kegyes kámzsa alatt láncümöge és harci kelevéze vagyon valahánynak.

VAZUL : Jól van, most a magad népe után láss !

BORS : A sátorok közt lepekednek. Figyelmezek rájuk. (El.)

VAZUL (Csegehez) : A hospitosházban is vannak híveink?

CSEGE : Ki zarándoknak, ki vándor kalmárnak alkalmazva. Ha baj van, jelt tesztek nékiek. (Csege el a zarándokházba.)

VAZUL (Kóshoz) : Hát a te legényeid?

KÓS : A rekettyésben buddognak. Egy futamodás és mint a szél itt teremnek a király sátora megett.

VAZUL : Indulj hozzájuk. A jelet tudod?

KÓS : Tudom, nagyúr. (El.)

NYOLCADIK JELENET.

VAZUL. BAJÁN. CHRISAPHIOS.

BAJÁN : Óvatos vezér vagy, Vazul úr !

CHRISAPHIOS : Szent Chrisostomosra, mintha csapdába akarnád keríteni Stephanos királyt.

VAZUL : Én a király ellen nem török. Magamat védem és mi ősi törvény és szokás szerint illet, nem hagyom.

CHRISAPHIOS (szepegve) : Csak késő ne légyen ! Nem javallottam vóna, hogy itt berzenkedjünk az oroszlán barlangjában. Jobb vóna biztos helyen bévárnod a mindenható Bazileusz (mélyen meghajlik) segítségét, amelyet készséges szívvel küld neked, ha kitartasz hűségében és az ő, óhitünk tisztaságában próbált papjait bocsátod az országba.

BAJÁN (indulatosan) : Eben gubát nem cserélünk. Elég már itt a sok talián, frankóniai meg morava pap. Mind gyarapszik a mi rovásunkon. Annyi már a birtokuk, akár egy nagy nemzetség szállása.

VAZUL: Vagyon még föld bővön az országba. Gazdátlan parlag, marha se járja.

BAJÁN: De a föld erő. Idegen kézen, idegen hatalom. A görög se testvér. Hozzá még a keze is ragadós.

VAZUL: A földet irígylitek? Van elég. Kérjetelek. Hasítsatok.

BAJÁN: Csupa vad rengeteg, irdatlan erdő, feneketlen dágvány.

VAZUL: A bencék erdőt irtanak, dágványt száritanak, utat törnek.

BAJÁN: Azóta nem szágudozhat szabadon a mén. Azóta rekesztik mesgyékkel a földet. Mahónap rab leszünk magunk országában.

CHRISAPHIOS: Dézsmát is követelnek a nyugati papok. Leszedik a javát, fölét mindennek.

BAJÁN: István urunk mégis egyre sokasítja a pispekségeket. Épül a sok egyház. Egerben, Biharban.

VAZUL: Telik. Adhatunk minden istennek.

CHRISAPHIOS: Pogány beszéd ez.

BAJÁN: Pogány, de nagyúri. Ám az új hit tilalmazza az áldozást minden lovas istennek. Lerombolják az áldozóköveket. Többől kidőtik a javas fákat.

VAZUL: Lehet még másképen is.

BAJÁN: Nagyuram, ajig van már régi magyarhitű az országban. Aki van is, bujdokol, mint az új hit remetéi. Akik király kegyét hajhásszák, víz alá hajtják fejüket. A sok idegennel tele a föld. Városok nőnek, mint a gomba. Elterpednek a fölvtarak körül. Megbújnak a magasra hordott falak közt. Mind csupa fészke az új hitnek. Mi leszen velünk, nagyúr?

VAZUL: Vajk bátyám beteg, hallom. Fájasok szaggatják. Pihenést áhít.

CHRISAPHIOS: Ki tudná, milyen szándékkal vagyon Stephanos rex a korona jussoltatása felől?

VAZUL: Itt nem számos a király akaratja. Tör-

vény vagyon rá, pecsételt szokás, hogy mindég azé a hatalom, aki legidősebb férfi Árpád sarjából.

BAJÁN: De már Geyza fejedelem is megtörte a szokást. Apád helyett fiát ültette a trónra és Vajk úr haddal verte el Mikhál szárt. Vazul úr, zokon ne essék, tetűled fél a király. Félti tőled az új hit vetését, kin egész éltében dógozott. Már elvégezte, hogy miképen apja, ő is fiát ülteti trónra, Imrét.

VAZUL (*indulatosan*): Imrét?

BAJÁN: Imrét ám. Arra nevelte Gellért, a nagytudományú velencés apát. Imre senyvedt árnyék lesz a királyi székben, papok bábja, morava vitézek cselengje.

VAZUL: Harcos úr kell ide. Törvényt ülni erős, csatát lakni vitéz. Hozzánk szívvel húzó, nem idegent ajnározó.

BAJÁN: Imre nem kell nekünk. Ha úgy kerül, felkél ellene egész Szala meg Somogy. A tiszaháti urak, fel a Bodrogig, Mátra alján az Aba-nembéliek, a maros-zögi bessenyők, mind békétlenek. Vakon követnek, ha az élükre állsz.

VAZUL: Pártütést én nem akarok. Vajk magához kívánt. Meg tudom a szándékát, követelem a jussomat.

BAJÁN: És ha jussodat gánycsolják?

VAZUL: Akkor kard ki kard. Meglátom, ki lesz erősebb.

BAJÁN: Csapj rájuk. Ejtsd rabul a királyt. Akkor te vagy az úr.

VAZUL: Én nem vagyok lesből törő bitor, ólálkodó martalóc.

BAJÁN: Akkor te léssz a vesztes. (*A templom kapuja nyílik, az oszlopos előcsarnok emberekkel telik meg.*) Vigyázz, már jönnek is. (*Vazul, Baján és Chrisaphios félrehúzódnak.*)

KILENCEDIK JELENET.

IMRE HERCEG, GIZELLA KIRÁLYNÉ.

(A háttérben Adelaid, István király testvére, Erzsébet királyleány, Pietro Orseoló herceg, Frovila, nőtestvére, Edmund angol herceg, udvari nép, testőrök.)

GIZELLA : Fiam, ma életed legnagyobb napja virradt ránk. Ezért imádkoztam hosszú, álmatlan éjszakákon.

IMRE : Én is sokat imádkoztam, anyám.

GIZELLA : Miért imádkoztál, fiam?

IMRE : Koronát kértem az ég mindenható Urától.

GIZELLA (örömmel): Az ég meghallgatta imánkat, a korona a tiéd.

IMRE (rejtélyesen): A korona sokféle, anyám.

GIZELLA : Csak szent korona lehet a tiéd. Apád a sacristeriumba visszatért. Utolszor tanácsot ül még a püspökökkel és a főbeli urakkal. Hivatta Vazult is, de késik.

IMRE : Pedig ő vóna első a tanácsban.

GIZELLA : Végzett a király. Amit kíván, az ország is javulja és legfőképp üdvére lesz a népnek. Kik mindig hívek voltak a királyhoz, mellette vannak mind. Bajor vitézeim, Gothárd, Hunt, Pázmány esküvel fogadták, hogy semmi el nem tántorítja őket. És Vecelin, a morava vitéz, Koppány győzője, úgyszint segíni fog minden hadával.

IMRE : Hát a magyarok? Őket meg se kérdik?

GIZELLA : Most bólogatnak mind apád szavára, de szíve rejtekén, ki tudja, mit hord legtöbb. Ifjú még itt a hit csirája. Erőshitű, erősöklű nagyúr tarthatja csak pórázon a régi vad ösztönök alig béklyózott méneit. Fiam, neked kell ezt a népet igaz hit ösvényén megtartanod.

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, ILENA ÉS SZOLGÁLATTEVŐ ASSZONYAI, CSEGE.

(A zarándokházból zaj hallatszik. Dulakodás, női sikoltások. Majd éles, kétségbeesett segélykiáltozás.)

ILENA (ront ki a zarándokház felszakadt kapuján, halálrarémmel, haja zilált, ruhája kuszált. &gyenesen Imréhez fut): Ments meg kezükből, vitéz.

CSEGE (ittasan, nekihevíült képpel): Héj, szógám, de hamar megakadt a szeme rajtad. (El akarja tépni Imrétől a lányt, aki most görcsösen belekapaszkodik a herceg karjába.) Ifjabb is vagy, szemrevalóbb is nálam, de én gyöttem előbb, prédámat nem hagyom.

IMRE: Pusztulj a szemem elől, garázda ünneprontó, amíg a törvény ereje le nem sujt rád.

CSEGE: Nem én a prédám nélkül.

IMRE: Mi jussa hozzád?

ILENA: Semmi, uram. Messzi földről érkeztünk és betértünk a szállásházba, hogy az út porát leverve járuljunk mennyei Nagyasszonyunk hódolására. Fáradt kíséretünket álom nyomta el és imhol megrohantak ezek a garázdák.

IMRE: Nem félsz a törvénytől? Lányt rabolni főbenjáró bűn!

CSEGE: Őseink is elragadták Dul király lányait.

IMRE: Pogány szokás volt. Rég ideje mult.

CSEGE: Majd visszatér megint.

IMRE: De nem amíg én élek. Mig csöpp vér buzog az eremben.

CSEGE: Majd siettetem az útját. (Újra kardot emel.)

IMRE: Tapodtat se tovább, ha kedves az életed.

GECSŐ (Csegéhez ugrik, lefogja): Megállj! Mit művelsz? Király személyét sérted!

KEVE: Miféle pusztából szalajtottak? Hát nem látod, hogy ez Imre herceg, a király fia.

GECSŐ: Tán nem soká királyod is.

CSEGE (*vadul*): Nekem soha! (*A csallósokhoz.*)
Én Vazul úr vitéze vagyok. Jaj lesz néktek. A gazdám karóba huzat.

GECSŐ: Bíz én a te kezéért nem adnék egy lyukas rézpénzt se. Levágják, mert királyi személyre emeltek.

CSEGE (*megpillantja az előrehúzódo Vazult*): Vazul uram, hatalmas szár, imhol mit művelnek te szógáddal!

VAZUL: Szégyent hoztál rám, bitang borissza! Büntessenek, amint érdemled. (*Várakozás. Szünet.*)

IMRE: Ma mennybéli Királyasszonyunk koronáztatásának napja vagy. Angyalok énekelnek fenn Istennek dicsőséget, embernek békességet. Bocsássa meg nekem az Ur, hogy bár az ő szent törvénye szerint és az erény védelmében kardot emeltem, ilyen szent napon. Légyen hát békesség itt is. (*Csegére mutat.*) Bocsássátok el! (*Megoldják a köteleiket.*) Menj békével! De szállj magadba. Tarts bünbánatot és vezekelj, hogy az Úr megbocsásson.

CSEGE (*ámulva néz rá*): Nagy erő lakozik benned, uram. Erős úr lehet a te Istened. Fejemet a te kezéd alá hajtom.

VAZUL: Öcsém, legelszántabb hívemet vetted el tőlem. Nem bánom. Örvendek, hogy így ésmértelek meg.

IMRE: Magunkat is nehéz esmérnünk. Hogy lásunk más szívébe. Az Úr hatalma ez.

GIZELLA: Vazul úr, rokon. A király tanácsába vár reád.

VAZUL: Megyek, Nagyasszony. Ha tán még a tanácsnak vége nincs.

(*Bajánnal és néhány vitézzel el.*)

TIZENEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. VAZUL és kísérete nélkül.

GIZELLA (*az Adelaid karjában pihegő Ilenához*): Lányom, már nincs veszély. Hová készülsz? Kíséreted meg erősítjük, hogy bátorsággal folytathasd utad.

ILENA: Már célhoz is értem. Krescimir fejedelem leánya vagyok, kimost a velencésekkel harcol. Ideküldött Stephanos királyhoz. Gizella nagyasszony udvarlására.

GIZELLA: Hozott Isten, leányom!

ILENA (*Imréhez*): Uram, megótalmaztál. Megmentetted, ami életemnél is drágább nekem.

IMRE: Jóságod és tiszta szíved bátorsága ótal-mazott.

GIZELLA: Imre fiam jámbor lélek, de, mint láthatod, a szíve is helyén van. A kardot is jól forgatja.

ILENA: Miképpen adjak hálát neked?

IMRE: Imádkozzál értem. Mert gyöngé vagyok. Az Úr im próbára tett és alig álltam meg a próbáltatást.

ILENA: Uram, magad vagy a szent tökéletesség.

IMRE: Kevésbe múlt, hogy vért nem ontottam ilyen szent napon. Kis híja volt, hogy el nem fogott a kevélység és harag indulata.

GIZELLA: A bűn látásán indult fel a lelked.

IMRE: Kettős bűnbe estem magam. Félek, nemcsak a bűn látása ragadott ilyen vak indulatra. (*Ilenához.*) Imádkozzál értem.

ILENA: Imádkozni fogok, uram.

IMRE (*zavartan*): Szavad úgy simogat, mint a déli szél.

ILENA: Délről jöttem, uram. A tenger leheletét ott ciprusok és babérfák isszák.

IMRE (*rövid csönd után*): Ha igazán hálás akarsz lenni (*feszülten néz rá*), kerülj engem. Ne lássuk egymást soha.

ILENA : Én mindig látni foglak, Imerik.

GIZELLA (*megütközve*): Nem értelek, fiam. Ilenát fedelmi atyja udvarunkba küldte. (*Ilenához.*) Leányom, Imre fiam borongó lélek. Szavának sokszor titkos értelme van. Ne láss hát bántást benne. És most jöjj, pihenj meg kissé. (*Indul, Ilena bólint Imre felé s Adelaid és Frovila kíséretében távozik.*)

TIZENKETTEDIK JELENET.

ISTVÁN KIRÁLY, ANASZTÁZ PÜSPÖK, MÓR PÜSPÖK, ASZKERIK APÁT, SÁMUEL ABA ISPÁN, HUNT LOVAG, CSANÁD ISPÁN, VITÉZEK.

(*A király a templom felől jön kíséretével. Előtte az apostoli keresztet hozzák. Jobbjában az egyházi, balján a világi méltóságok, köztük Imre herceg. A kopjás testőrök és királyi vitézek a trónsátor két oldalán foglalnak helyet. Vazul álruhás zarándoknépe a szállásház elé vonul.*)

ISTVÁN : Ma, Nagyasszonyunk mennyei koronáztatásának napján, mindenek panaszszavát meghallgatom, ki békétlen, kivel igazságtalanság esett, ügyében igazságot teszek. És mindezek végeztével szavam léssen az ország színéhez.

(*István leül a trónszékre, a főurak és a nép elhelyezkednek a trón körül.*)

CSANÁD : Mondtam már, Nagyur, hogy igenis megnőtt mostanság nálunk a pogány szava. Ajtony úr régi hívei úgy szivárognak fel, akár a kopolyák piszkos vize, ha a hegyek közt dagad a Maros. Őköt is dagasztja valami.

ISTVÁN : Ki volna vakmerő, hogy Úr trónusa, Király személye és ország java ellen keljen?

BAJÁN : Thonuzóba zugatja láncát az abádi halom alatt.

CSANÁD : Szirindet, az aransüvegű sámánt Marosvár körül látták kujtorogni az örök. Nincs még pispékünk, ki vezére lenne a nyájnak.

ISTVÁN : Gellértet tettem ott pispékké. Hol vagyon Gellért úr?

ANASZTÁZ : A béli rengeteg magányába huzódott. Böjtöl, imádkozik, vezekel. Hírlik, hogy veszedelmet akar elimádkozni fejünkről.

ISTVÁN : Követ siessen hozzá. A Maroshoz rendelem. Ott a helye.

VAZUL : (*előlép*) : Ama Gellért apát sem tud nyelvünkön. Mind más nemzetbéliek a papok. Idegen a nyelvük, a szokásuk.

ISTVÁN : Gyöngé és törékeny az egynyelvű és egy szokású ország

VAZUL : De eleink szokásából forgatnak ki az idegen kódorgók.

ISTVÁN : Eleink szokását híven őrizzük. De új ég alatt, új népek közt sok új szokást is kellett tanulni. Tanítóink az idegenek. Ki bölcs írástudó, ki céhez értő mives, ki a földet tudja termővé serkenteni.

VAZUL : Mi tudományunk a kard. Árpád nem mívesek hadával hódoltatta az országot. Az ország csak a királyi népé. Az gyarapszik. Minket kisémmiztek Attila örökiből.

ISTVÁN : Attila örökit ti rég elveszejtettétek vóna. Oktalan csatákkal, szüntelen dúlásokkal envéreték emésztettétek. A végső pusztulásból rántott vissza Isten nagy kegyelme. Krisztus hitének szelíd erkölce szabadított meg. Az ő szent egyházának határtalan csudája, hogy itt vagyunk. (*Emelkedettebb hangon.*) Azért eltökélt szándékom és hiszem, hogy ebben minden hívem egyetért, miképen ezt az országot Krisztus igaz hitében megtartom. És legfőbb gondom leszen, hogy erőm fogytán az lépjen örökömbe, kiben szilárd a hit és ren-

díthetetlen a szándék, hogy Krisztus egyházától el nem szakad.

(*Helyeslő morajlás.*)

VAZUL : Ehhez nékem is szavam van. A tanácsba későn jöttem. De itt előtted és az ország színe előtt kiáltom, hogy a korona engem illet, Árpád nemzetének legkorosabb sarja vagyok. Eleink szokása szerént, én követlek. Imént mondtad, hogy tiszteled a szokást.

ISTVÁN : Szokásnál is több az ország akaratja. Benned nem bízok az ország. Nem bízom én sem. Csak színre, szemre vagy keresztény. Ha a korona a te fejedre száll, összeomlik az ország.

FELKIÁLTÁSOK : Éljen Imre herceg ! Ő legyen királyunk !

ISTVÁN : Ha az ország is akarja, szálljon a korona fiamra. Hite erős, szívében jámborság tanyáz. Vitéz erényben magam neveltem, a bölcsesség magvát Gellért plántálta elméjébe.

VAZUL : Ez árulás ! Jussom a trónhoz nékem vagy !

ISTVÁN : Másképp végeztünk én és az ország.

VAZUL : Hát akkor majd országod ellen és elled is, Vajk ! Királlyá tészem én magam !

ISTVÁN : Az ország ellen ?

VAZUL : Ország rontói ellen. Törvény tiprói ellen. Csalafinta szófogatók ellen.

ISTVÁN : Így merészelsz szólni királyoddal ? Koronás uraddal ország színe előtt ? (*Feláll a trónon.*) Bilincsbe verjétek a felségárulót !

VAZUL : Hozzám ne érjen, kinek élete kedves !

ISTVÁN : Bilincsbe vele, én rendelem, a koronás király.

VAZUL : Addig vagy király, ameddig én akarom, ameddig le nem ütöm fejedről a koronát. (*Emelt karddal rohan a trón felé.*) Utánam, legények ! (*A zarándokok*

mögéje sereglenek. A kardok, fokosok előkerülnek a kámszák alól.) Baján fiam, add meg a jelet !

(Baján felkapja az oldalán lógó tülköt, belé akar fújni, de egy testőr még előbb kiüti a kezéből és lefegyverzi.)

ISTVÁN : Hiába a jel, Vazul öcsém. Mire a trón lépcsőjére háгна pártütő lábaid, vitézeim rég hegyibe estek bujkáló hadadnak !

BAJÁN (lenézően Vazulhoz) : Megmondtam, te léssz a vesztes.

VAZUL (indulatosan) : Német vitézeiddel jössz rám megint, morava vasak mögé bujsz. Pedig ez magyarok dóga. Kettőnké ! Védd magad a trónod. Kard, kard ellen, férfi férfi ellen.

(A trón lépcsőjére akar ugrani, de Imre kivont karddal eléje veti magát.)

IMRE : Megálljatok ! Vazul bátyám, apám !

VAZUL : Félre az útból, öcsém, ez férfiak dóga !

IMRE : Férfiak dóga eszet veszejteni, indulat pula rabjává poshadni. Koronát kívánsz, de előbb magad vered sárba.

VAZUL : Inkább a sárba, mint idegen fejére.

IMRE : Az idegent gyűlölöd, a taliánt, bavarust, moravát sokallod, mégis magad kívánsz magyar vért ontani.

VAZUL : Vajk se kímélte ennen véreit.

IMRE : Annál inkább kell kímélni ezentúl. Míg egymást tépjük, jön az idegen. Elveszi a koronát is, meg az országot is. (Istvánhoz.) Apám ! Te se hallgass ezen a szent napon az indulat szavára. Mennyei Nagyasszonyunk koronáztatása napját ne zavarja rút marakodás, ne szentségtelenítse vér földi koronáért !

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZOLNOK ISPÁN.

(Kívülről kürtszó hallatszik.)

SZOLNOK *(porosan, tépetten furakodik a trón elé a kíváncsian csoportosuló tömeg közt)*: Nagyúr! A lázadó hadat megfékeztük!

ISTVÁN: Téténynél is had áll!

VAZUL: Ezt is tudod?

SZOLNOK: A tétényi hadra Deodát vitéz ment válogatott vértessereggel. Már jött is a hír, hogy elnyomták a hadat. Ki rabul esett, ki szerteszéledt a Bakony rengetegébe.

VAZUL *(keserű megadással)*: Győztél, Vajk. Itt a kardom. Tégy velem kényed-kedved szerént.

ISTVÁN *(hosszasan, merőn néz Vazulra)*: Tartsd meg a kardod. Hogy véred buzdulása most elsodort, megbocsátom. De kinek vére ilyen féktelen forr és karjának korlátozó kormányja nincs, hogy bízhatnám én arra ország kormányát?

VAZUL: Mert a fiadra akarod bízni. *(Gúnyosan.)* De igaz, benne vagyon bölcs megfontolás.

IMRE: Én a koronát nem áhítom. Légyen azé, akit ország akaratja kíván.

VAZUL: Az ország csak azt kívánhatja, mit ősi szokás ereje parancsol. A szokás a törvény.

ISTVÁN: Egy a törvény: az ország java.

VAZUL: Én bujkáló nem vagyok. De ami majdan engem illet, azt nem hagyom.

ISTVÁN: Távozz most békült szívvel. És térj magadba, ország javára.

VAZUL *(Istvánhoz)*: Éljen boldogul... *(Imréhez.)* Köszöntlek téged is, öcsém.

IMRE: Az ég áldjon meg.

(Vazul Bajánnal és embereivel elvonul jobbra a sátrak között.)

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, GELLÉRT.

(A király lejön a trónusáról, fia, Csanád és az udvarbéliek köréje sereglenek.)

IMRE *(hálásan néz a királyra)* : Köszönöm, apám !

CSANÁD : Én csak amondó vónék, veszett ebet jobb kötözve tartani. Zsong az ország, mint a mérges darázsraj. A Maros szöge akár a megzavart köpű.

ASZKERIK : Nincsen ott pásztora a népnek.

ISTVÁN : Gellért apátot küldtem oda pfspeknek. De nyoma veszett. Hasztalan kutatják, nem lelik semerre.

ANASZTÁZ : A Bakony odvas barlangjaiban bujkál. Böjtöl és imádkozik, hogy szent Hyeronimus példáját kövesse.

ISTVÁN : Elő kell teremteni a föld alól is.

(Kívülről nagy zaj. Kiáltozás: Hé, megállj ! ... Bocsássatok ! ... Ki ez a madárijesztő ... Utat a szent embernek ... Tágujjakok a csudálatos remete előtt.)

ISTVÁN : Gecső szógám. Tekincs ki ! Mi végre vagyon ez a lárma ?

GECSŐ : Parancsodra, nagyúr ! *(Jobbra el.)*

TIZENÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, GELLÉRT.

(Erdők, barlangok dohjától mohos remete jelenik meg. Haja, szakállá hosszúra nőtt, bozontos, vihar verésétől csapzott. Durva kámzsában, nehéz sarúban esellenül áll. Látszik rajta a kimerültség, de acélos akarata talpon tartja. Kezében reszket a keresztesvégű bot, amint fáradt teste súlyával ránehezedik. Utána Gecső várnagy. Visszatartaná, útjába állana, de valami babonás tisztelet félig megbénítja. Bizalmatlan a jövővény iránt, de kezet még se mer rá emelni.)

GELLÉRT : Nem ismeresz rám, Imre fiam?

(Imre riadtan mered rá.)

GECSŐ : Azt mondja, ő Gellért urunk ! Keresztes botjával úgy hadakozott a sokaságban, mint a jeges égi veszedelem. Király urunkkal vagyon főbejáró sürgős beszédje.

(Jelentése után visszahúzódik.)

IMRE *(odarohan a jövővényhez, elébe akar borulni)* :
Gellért atyám !

GELLÉRT *(visszatartja)* : Térdet az Úr előtt hajcs, fiam. Magam csak alázatos koldusa vagyok kegyelmének.

ISTVÁN : Pispek vagy Gellért úr, híveknek pásztora, lelkek nyájának számadója.

GELLÉRT : Hallgass meg, nagyúr. Jöttem zuhogó sziklák, égi parittyakövek zárporában, felázott parlagok dágványán át úttalan utakon. Meg nem állított semmi gát. Rohantam versenyt a széllal, hogy későn ne jöjjenek.

ISTVÁN : Mi hajtott ilyen lóhalálában?

GELLÉRT : A béli barlangok éjtszakáján koronádat láttam poklos lángok feredőjében. A lángokat gyűrűstestű, bőrszárnyas férgek, lángsörényű ordas toportyánok fújták fene sivalkodással.

IMRE : János evangélista titokzatos jelenéseit engedte látnod az Úr.

GELLÉRT : Koronádat veszedelem fenyegeti. Vész zúdul egész házadra. Világ négy tájáról szakad rá a fergeteg.

ISTVÁN : Fergeteg? Vész? Honnan jöhet, körül, külsországban dúló háború emészt népet, barmot. De nálunk békesség vagy.

ANASZTÁZ : Éjtszakánként gyanús árnyékok kóvályognak a várak körül. Hallom, éjnek évadján, setét

sűrűjében mint mérges darázshadak, úgy rajzanak a tüzes nyilvesszők a somogyi parton.

GELLÉRT: A megzajdult pogányság csalogatja a magasból Csaba csillagjait. Ahogy jöttem, nyomon követtek a hírek.

ISTVÁN: A dühödt ordasokra kopjával megyek. Tán azt hiszik, az aggság szele elernyesztette öklöm erejét. Le tud még csapni.

(Kinn zaj, lödöbögés, nyerítés, kürtszó.)

ISTVÁN: Mi láрма ez megint?

GECSŐ *(képéből kikelve)*: Uram király. Hírmondó Esztergomból. A várba követ jött a császártól. Konrád úr haddal jön rád. Seregei már Mosony szélét tapodják.

ISTVÁN: Konrád, a római császár *(csönd)* ... ez rút hitszegés. *(Lehajtja a fejét, azután a templom felé emeli néhány pillanatig, mély csöndben imádkozik, azután, mint aki már biztos a dolgában, nyugodt méltósággal megy fel a trónra.)* Hordják meg országszerte a véres kardot. Szállások urai, várnép, királyi szógák mind hadba szálljanak. A fegyvertelen népet tereljük az erős helyekre. Míg a gyepük helyt állnak, a had egybegyűl. Te, Imre fiam, Gellért pispék úr, Hunt és Pázmány lovag vitézeivel hajnalban útra keltek. *(Gellérthez.)* Pispék uram, le a remete kámzsát! Kopját, kardot találsz a fegyverházban.

GELLÉRT: Uram király!

ISTVÁN: Fegyvert, paripát a pispék úrnak!

IMRE: Apám, inkább véled mennék a császár ellen.

ISTVÁN: Tanulj parancsolni, hadat intézni, kemény ökölrel sujtani. *(Imre herceg, Gellért és a bajor lovagok kíséretében távozik. A király hosszan néz fia után. A csatlósokhoz.)* Nyergeljék nyomban a lovam. Megyek Esztergomba. Ország szíve nem dobbant még utolsót!

Függöny.

MÁSODIK FELVONÁS.

Szín : Szabad tér. Tisztás a marosmenti ingoványos erdőben. Szent fa. Hatalmas őstölgy állatkoponyákkal díszítve. Alatta durván faragott áldozókő. Oldalt a Sámán díszes sátorának széles nyílása. A sátorban állatbőrökkel letakart kerevet, néhány szék. A belső dísz nyugati és görög portyázások prédájából került ki. Kissé kúsa és tarka. A nap nyugvóra hajlik. Bíbora áttör a sűrű lombkoronákon és aranyos, véres ragyogást önt el az egész képen.

ELSŐ JELENET.

IMRE, URKUND.

URKUND (*óvatosan lép ki a fák közül, nyomon követi Imre herceg, mind a ketten fegyveresen, hadi öltözetben*) : Imre úr, az áldomáskövet kívántad látni. Imhol vagyunk.

IMRE (*kíváncsian pillant körül*) : A táj vad és félelmes, mint a babonaság, amelynek temploma.

URKUND : Szebb templom kell-é? Térséges és örök, minőt kontár miveszkéz rakni nem tud. Oszlopai a százados fatörzsek, boltozata a menny tátongó öble. Lobogó fáklyája a lánglővelő nap.

IMRE : Mind a Teremtő ékes míve, kit imhol ellennére vetnek.

URKUND (*miközben az oltárkő felé halad Imrével*) : Az áldomáskő, nézd, tűz és vér marásától rozsdás.

IMRE (*merőn nézi*) : Jelek vagynak reárepszte.

URKUND : A tuhudun rovas betűi.

IMRE : Tán káromló bűbáj varázsigéi.

URKUND : Az ősfa terít le árnyat rájuk.

IMRE : Az ősfa?

URKUND : Ez itt.

IMRE : Hát az ott?

URKUND : Szirind sátra, az aranysüvegű, szeres Sámáné.

IMRE (*gyanakodva*) : Honnan tudod mindezt? És az utat?

URKUND : Portyáztunk erre.

IMRE : Imhol lopják maguk hát, itt szőnek ármányt bujkáló pártosok az Úr kegyelme ellen. Jól elrejtik áldomáskövüket!

URKUND : Már nem rejtegetik. Most Vazul úr ótalmán bizakodva, állítják egyre-másra a köveket.

IMRE (*előre mered*) : Bamba kolonc, esetlen bálvány.

URKUND : De ez ormótlan koloncban van az erő.

IMRE : Erő e hitvány kőrakásban. Ráfűj az Úr lehelete és porrá málík. (*Köpjájával nekidőf az áldomás-kőnek.*)

URKUND (*elébe ugrik*) : Ne bánts! (*Félrelőki a kopját.*) Javaskő ez. Halált hoz annak, ki dülön ront reá.

IMRE : Halált annak, ki oltárrá tornyozza. (*Újra nekiront kopjájával.*)

URKUND : Vissza! Hát nem szólal meg benned eleid vére? Hát nem hagyták rád örökölni apáid messze napkelet őstüzét, mely itt lobog fel ezen a kövön.

IMRE : Bennem nem lobog romboló tűz, hanem éltető fény. Világ világossága.

URKUND : Mert idegen vagy.

IMRE : Én, idegen?

URKUND : Eredben a tyroliai vér, elmédben talján papok maszlagja.

IMRE : Magyar vagyok. Amim vagy, ez országért adom. De amit Krisztussal és ország törvényeivel dacolva emel a pártos kevélység — azt szétdúlom én kopjám nyelével. (*Újra nekiront a kőnek.*)

URKUND (*felugrik az oltárkö talapzatára*) : Pusztulj akkor te magad!

IMRE (*hátradöbbenve*) : Urkund ! Palotás !

URKUND : Nem vagyok többé palotásod. Bosszuló bírád vagyok.

IMRE : Áruló, hitehagyó.

URKUND : Én Thonuzoba fia vagyok. Megölték apámat, megölték anyámat. Megölték bennem ős tuhudun hitemet. A te apád ölette meg.

IMRE : Thonuzobát a pártütés és felségárulás bűnében vétkesnek a törvény találta. Országtanács, bírák fenti széke mondott halált reá. Ki bíró s hóhér maga bosszújából, az csak gyilkos lehet.

URKUND : Bírószék kell neked, törvénylátó tanács? Lesz mingyárt. (*Nagy hangon kiáltozni kezd.*) Hé, Szirind, nagy Sámán, hé, Baján. Elő csak sebtén.

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZIRIND. BAJÁN, KARACS, KOÓS.

(*Az erdő megélnkül. A bozótosbúl mindenfelől lázadók törnek elő és széles gyűrűben fogják körül Imre herceget.*)

SZIRIND (*csúfalkodón megáll Imre előtt*): Befutottál hát a törbe, patyolatos királyúrfi? A kopjáját elvegyétek. Fegyverétől megfosszátok.

(*Megragadják a herceget. Kopjáját, kardját elszedik.*)

URKUND : Törvény szavát kívánja, bírószék bölcs végzését, Thonuzobát is nagy tanács kárhoztatta pusztulásra.

SZIRIND : Tartsunk mink is nagy tanácsot.

BAJÁN : Nekünk is vagyon törvényünk..

SZIRIND : Ülünk hát fölötte széket mi törvényünk erejével.

BAJÁN : Vazul úr is így kívánná.

IMRE : Honnét vagyon bíróhatalmatok? Vazul bátyám így orvöldöklést sohse tűrne !

BAJÁN : Vazul úr csak miránk hallgat, mink emeljük királyitrónra.

IMRE : Trónra csak magát emelheti bárki, ha lelke a magasságot járja.

SZIRIND : Vitázz te csak pallérozott, fontoltfejű papjaiddal.

URKUND : Mondjatok rá szörnyű végzést.

SZIRIND : Javaskövünk dúlni merte. Mit érdemel?

POGÁNYOK : Halált, halált !

SZIRIND : Vezérünknek vérét vették.

IMRE : Nem én tettem.

SZIRIND : Ősfáink máglyára hányták !

IMRE : Nem én tettem, de megtenném.

SZIRIND : Mit érdemel?

POGÁNYOK : Halált, halált !

URKUND : Apám hullta, anyám veszte, két halált kiált fejére.

POGÁNYOK : Pusztuljon, mint Thonuzoba, haljon félelmes halállal.

BAJÁN (*gúnyosan*): Ácsoljatok kinkeresztfát, keresztfára feszítsétek, hadd lehessen méltó párja bálványozott Krisztusának.

SZIRIND : Kötözzétek az ősfához, nyilak nyűjjék testét rommá.

BAJÁN : Ássatok öblös, mély vermet, hogy hatalmas hantja legyen.

SZIRIND (*Imréhez*): Te meg, kegyes királyúrfi, imádkozz még egy utolsót. Hívd ránk a haragvó Istent.

URKUND (*gúnyosan*): Jámbor úrfi, ki mindétig klastromokba kíváncskodtál, kapsz most tőlünk olyan cellát, milyen egy barátinak sincsen.

BAJÁN : Csúfolkodásból elég volt. Ez itt Árpád-sarj, királyfi, tisztelettel szójunk véle itt a halál pítvarában, mondd, Imerik úr, mi vóna legutolsó kívánságod ?

URKUND : *(gúnyosan)*: Életében sose csókolta, asszony személy édességét nem kóstolta, nem esmérte. Hadd vesse meg tüzes asszony hideg síri ágyát.

POGÁNYOK : Thonuzoba nagyurat is asszonyostul tették földbe.

BAJÁN : Uram, mondd ki csak, mit kívánsz, hogyha tudjuk, teljesítjük.

IMRE : Az Úr bocsássa meg bűnötöket... De az én lelkemnek is bocsánatra és békességre vagyon szüksége. Papot küldjetez hozzám, hogy az utolsó órán vigasztalásomra legyen. *(A pogányok nagyot néznek.)*

SZIRIND : Itt ragadt egy busa barát az oroszlámosi bajból, hozzátok el a táborból.

BAJÁN : Hajnalig, ha siet, megjön.

URKUND : Magam megyek, magam hozom. *(El.)*

SZIRIND : Addig, uram, itt a sátor.

(Imrét a sátorhoz vezetik.)

BAJÁN : Puha, selymes siralomház, királyúrfihoz is illő.

SZIRIND : Jó éccakát.

BAJÁN : Imre úrfi, jó éccakát.

(Kihúzódnak a sátorból. Imre kábultan hull a kerevetre s arcát tenyerébe temeti.)

SZIRIND : Álljátok körül az erdőt. Senki tapodtat se a helyéről. Ki futni hagyja, a halál fia.

POGÁNYOK : Vigyázzunk rá, mint a halál az életre, hogy egyet is el nem bocsát.

SZIRIND : Pillátok le ne pilledjen, fületek minden neszt befaljon.

BAJÁN : Fejetekkel feleltek érte. Jó éjtszakát.

SZIRIND : Álomtalan éjre vérben kel a hajnal. Jó éjtszakát.

POGÁNYOK : Jó éjtszakát, szerszavas nagy sámán.
(Közben elszélednek s a sötétben távolodó hangok jelezgetnek egymásnak. Jó éjtszakát. Jó éjtszakát.)

HARMADIK JELENET.

IMRE egyedül, később ENESE.

(A jelenet alatt a szín lassan elsötétedik. A sátorban Imre herceg rövid ideig egyedül ül, mozdulatlanul, arcát kezébe temetve. Csak akkor pillant fel, mikor a sátor háttéréből neszt hallatszik. A kárpit szétválik és egy leányalak jelenik meg, kezébe mécsset tartva. Egyideig némán merednek egymásra. A lány azután előbbre jön, a mécsset tartóra állítja, úgyhogy annak fénye rávetődik és a herceg most teljes világításban szemlélheti.)

IMRE (egészen megbabonázva a különös jelenségtől, rémült csodálkozással bámul rá. Amint tekintete a látomást megszokja, észreveszi, hogy a leányalak arcra, termetre tökéletes mása Ilona hercegnőnek, féltő csodálkozása egyszerre borzongó rémületté változik. Nem tudja, izgatott képzelete játszik-e vele, vagy a Gonosz idézett kísértő látomást élébe. Felugrik, kinyújtja kezét, hogy megérintse vele a lányt, de még mielőtt hozzáérne, visszakapja kezét, mint aki parázs-hoz nyúlt): Ki vagy te? Honnan jöttél ide? Miért követsz most is, ide is, a halál gádjára?

ENESE (szelíden): Én most látlak először, uram.

IMRE: Én láttalak már nem egyszer... Mindig látlak... Vonásaid a szemembe edződtek, a szívembe maródtak, a vágy és álmodás bélyegezte belém.

ENESE: Mikép lehetne ez, uram? Én még sosem találkoztam veled.

IMRE: Nem te voltál Fejérvárott, a részeg csatlós karjában? Esztergom várában, anyám kamaráiban?

ENESE: Nem jártam ott sosem.

IMRE: Hát nem te búcsúztál tőlem a veszprémi kastélyban? Az égiekkel társalkodtam ott is. Miasszonyunknak boldog látomását űzte el tőlem ott is bűnös képed.

ENESE: Veszprémi kastély színét sose láttam.

IMRE: Ki vagy hát, mi vagy hát? Mért vagy hozzám nőve, mint az ikerárnyék?

ENESE : Szíves-örömetest volnék ikerárnyékod, fényes királyúrfi.

IMRE : Búbajos igézet vagy, gonosz látomás?

ENESE : Hideg a kísértet, teste köddé málik. Földi leány vagyok. (*Közelebb lép.*) Tapincs a szemeddel, láss az ujjaiddal. Forró vagyok, formás.

IMRE (*riadtan húzódik el tőle*) : Fehér homlokod süt, mint tűző, hév nap. De ha földi lény vagy, miképen lehetsz két helyen?

ENESE : Én, két helyen?

IMRE : Nem Ilena a neved?

ENESE : Enesének hívnak.

IMRE : Enese . . . Enese . . . (*Hirtelen átmenettel.*) Mit bánom én a neved? . . . Mi dolgom van véled? . . . Én a vigasztalót várom. (*Elfordul.*)

ENESE : Hallod az éji fuvalmat? Tudok dalt, halkabb, selymesebb és jószagúbb, az megvigasztal. Érzed a hold fényét az arcodon? Tűz és mégis hűsen behavaz. Az én kezem simítása hóhamvasabb a holdnál. Megvigasztal.

IMRE (*komoran lenéz*) : Engem csak a halál öröme vigasztal. Hogy azért halhatok, ki mindnyájunkért meghalt.

ENESE (*hajladozva ringatja magát*) : Tudok táncot. Vízilányok se illannak könnyebben az ezüst hídon, mit a hold ver. Táncoljak neked?

IMRE : Távozz előlem! Most gonoszabb vagy, mint mikor szelíd alázatoddal próbáltál megkötni.

ENESE : Elsőbbet állok én előtted. Hírem se hallottad soha.

IMRE : Ismerlek rég. Csak más alakban. Más néven. Mindig té vagy és mindenütt velem. A kárhozat követe vagy.

ENESE : Nem ismertelek soha. De vártalak régen. Vártam, hogy eljőjj, mint Árgyilus király. Rólad ál-

modtam, téged vártalak. Az élet édes mézét kínálom neked.

IMRE : Mit adhat nekem ez a kurta élet? Csak az örökkévalót veszajtheti el.

ENESE : Azt is mondják rólad, csúfolkodón sugdosák, hogy lányt sose csókoltál még. *(Közvetlen közelébe áll, kíváncsian, kissé kacér és mégis hódoló kínálkozással.)* Csókolj meg, Imerik úr !

IMRE : Nem kell a csókod. Csipetnyi lobbanásában az örökélet kincse ég el.

ENESE : Mit ócsárolod, minek ízét sohasem érezted? Kóstold a szám zamatát, Imerik úr, nyugtass bódult fejed vállam vánkosára.

IMRE : Én fejemet csak a kereszt lábához hajtom, a szenvedés zsámolyára.

ENESE : Imerik királyfi, én nemcsak a csókomat kínálom neked, nemcsak az élet legfőbb kincsét hozom hozzád, hanem magát az életet.

IMRE : Én hajnalban meghalok.

ENESE : Én a nagy Sámán lánya vagyok és rejteket tudok innen. Az áldomáskő rejti bejáratát. Elvezetlek innen és aztán alázatos szolgálód leszek, ha akarod. Elkergethetsz, ha újra tiéd a hatalom, halálra adhatsz, mint utolsó rabodat, pedig a nagy Sámán lánya vagyok, hatalmas rabonbánok ivadéka.

IMRE *(riadtan hátrál a közelebb húzódo leány elől)*: A Sátán lánya vagy. Minden szavad a kárhozat visszhangja. Az örök halál hord alakos lárvát benned.

ENESE : Imerik ! *(Át akarja ölelni.)*

IMRE : Nekem a halál kell ! *(Ellöki magától, kirohan a sátorból. Nagy hangon.)* Uram, a kárhozat káprázatai áhítoznak körül. Rejts el engem erdők útvesztőjében. Takard rám az éjtszaka sötét kárpitját. Küldd nekem vezeklő veszttem váltságát. Szabadíts meg halál tehetlenségével.

NEGYESEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZIRIND, BAJÁN, URKUND, KARACS, POGÁ-
NYOK.

URKUND : Hé, őrtállók ! Szökik a rab !

SZIRIND (*előreugrik a bozótból*): Kerítsétek el !

KARACS : A gyűrű zárt mindenfelé. Nem vehet egér-
utat.

BAJÁN : Szorícsátok összebb a kört körüle !

(*A pogányok egymásután bukkannak fel a bozótbul, a gyűrű
szorosabbra szűkül Imre körül.*)

SZIRIND (*Imréhez ugrik*): Kegyes vigasztaló kell?
Lelkednek úti manna? Nincs még itt a barát, hová
sietsz?

BAJÁN (*szemrehányóan*): Megadtuk, amit kívántál
tőlünk. Időt hagyunk, mert azt mondtad, lelked javára
kell. És te szökni próbálsz !

IMRE : Nem töletek szököm. Magam elől futottam.

SZIRIND : Hát rettegsz mégis a haláltól?

IMRE : A halált én nem rettegem. Kívánom. Tes-
tem romlása lelkem épülése. Utolsó védelmem.

SZIRIND : Ragadjátok meg ! (*Két marcona pogány
karon ragadja a herceget.*) Nincs kegyelem ! Végezzünk
vele gyorsan ! Ássátok néki szaporán a vermet !

(*Négy-öt pogány nekilát, hogy vermet ásson.*)

BAJÁN (*ünnepélyesen*): Imádkozzál, Imerik úr !
Utolsót pillant rád az éjtszaka szeme, a hold és a te sze-
medben is utolsót lobban a világ.

IMRE : Más világot keres az én szemem. (*Letérdei
és imádkozik.*)

SZIRIND : Elég volt. Vár az éhes föld frissen vágott
sebe. Vessétek mély verembe. Halmozzatok rá tornyos
hantot !

(*Pogányok megragadják és az áldomáskő felé akarják hur-
colni Imrét.*)

ENESE (*kirohan a sátorból*): Ne bántsátok! Ujjal se érintsetek! (*Elébük veti magát.*) Engem ölelt. A szája engem csókolt. Halál nem illetheti őt, ki a nagy Sámán lányát érintette.

BAJÁN: Vagy a föld alá kerülsz te is vele a tuhudun törvény szerint. Elnyel a nagy hant éje, mint Thonuzoba hitvesét.

IMRE: Ártatlan ez a leányzó!

ENESE: Apám! Ha őt halálba küldöd, engem is el kell veszejtened vele. Tuhudun-törvény rendeli.

SZIRIND (*tompán, sötéten*): Nincs kegyelem! Az élő sírba véle!

ENESE (*felugrik az áldomáskő talapzatára*): Akkor hát együtt halok véle. Mert nem vagyok tiszta, nem vagyok érintetlen. Bűnbe estem. Ő a tiszta, ő az érintetlen, az elérhetetlen. Az életet tártam elé és a halálba rohant. Nem látjátok, hogy fény süt ki a szeméből, mert csillagok édestestvére és mosolya az égi szivárvány rokona.

SZIRIND: Tépjétek le a köről azt a cédát. Együtt vessétek a verem mélyére őket.

IMRE (*aki egyre feszültebb figyelemmel csüng a lány minden szaván s akinek arca lassankint egészen átszellemül, szinte a teljes elragadtatás önkívületében rohan oda a lányhoz. Elébe áll. Védőn emeli a kezét támadói felé. Testével fedezi a remegő Enesét*): Hozzá ne érjete! Ruhája szegélyét se illessétek szentségtelen kezekkel. Új életet adtam néki én, akit ti halálra szántatok. Mit tehettek ti az Úr ellen, ki most fakasztotta fel bennem az éltető forrást. Mi a ti erőtok az ő erejéhez! Tik akarnátok gátat göncsölni Úr akaratja elé? Ki ha akarja, küld százezer angyalt, ha akarja, egyet int szemöldökével...

SZIRIND: }
BAJÁN: } Hurcoljátok el!

(*Pogányok meg akarják ragadni. Künn vad ordítás.*)

KARACS (*lihegve jön*): Nagy Sámán — a föld — még az imént mállott, porhanyó volt —

I. POGÁNY: Csákány nem fogja most —

II. POGÁNY: Nincs erő, amely belé vermet vájjon.

KARACS: Gonosz bűbáj!

BÁBOLNA: Kótyagosfejű pulyák!

SZIRIND: Hé, ijjasok, elő! Nyilazzátok le őket!

I. IJÁSZ (*aki a többivel együtt íját próbálja feszíteni*): A húr nem feszül meg ijamon.

II. IJÁSZ: Elernyed. Cefrén lóg, mint ázott zsineg. (*A pogányság sorában döbbént elképedés, néma zavarodottság.*)

SZIRIND: Hát mind gyáva vénasszony ez. Hé, fejszések, kopjások, szekercések! Egyszerre essünk rájuk. Aprítsa ronggyá őket a lezúgó vasak villáma.

BÁBOLNA (*szekercét ragad*): Én sujtok elsőt! (*Magasra emeli szekercéjét, megforgatja, de nem tud lesujtani.*) Mi ez? ... Mi van velem? ... Megbénult a karom ...

SZIRIND (*megtorpan*): Nem visz a lábam ... Lát-hatatlan árok hasadt elém. Átlépni nem tudom. (*Imre felé.*) Te boszorkánymester, mi bűbájjal cselekedted ezt?

IMRE (*felragyogó arccal*): A mindenható Úristen ereje.

BAJÁN (*mély megilletődéssel*): Az áldomáskövet nézzétek.

(*A lombok közül kilépő hold teljes fénye most az áldomásköre esik és megvilágítja ott a látomást. Enese helyén koronásfejű Madonna áll.*)

IMRE: Miasszonyunk, égi nagy pártfogónk, csodát cselekedtél és jelt adtál nekem, hogy fogadásom kegyesen fogadtad.

BAJÁN: A lábam újra lépni tud. Nincs már előtte tilalmas gát. (*Imréhez megy.*) Ki ellened, az én ellenem is.

BÁBOLNA (*aki még mindig mereven tartja szekercéjét*): Oldozz meg engem is a varázslattól.

IMRE : Nem búbáj ez ! Az Úr ereje az én erőtlenségemben. Az ő intő hatalma az én alázatomban.

BÁBOLNA *(lankadtan leereszti a karját)*: Elernyedt minden erőm, mintha az ég boltozatját emelte volna a karom.

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK. GELLÉRT PÜSPÖK, CSANÁD ISPÁN, HUNT LOVAG, KERESZTÉNY MAGYAR VITÉZEK.

I. ŐR *(előront a sűrűből)*: Fáklyáshad közeled az erdőn. Nagy erővel vannak. Idáig csillaglik a fényük a sűrűség éjjeléből.

II. ŐR : Elkerítettek a király hadai. Nincs menekülés semerre.

(Fáklyák csillognak elő a sötétből. Fejszések csapása alatt hull a bozót és a tört résen Gellért, Csanád, Hunt lovag lép a színre. A szín eleje kivilágosodik, a háttér egészen elsötétül.)

GELLÉRT : Hé, Imre fiam ! Hol, merre vagy ? Az erdőt tűvé tettük érted.

CSANÁD : Világot ! Fáklyások ! ... *(Riadtan vizsgálódik körül.)* Csak nem jöttünk tán késő ?

IMRE *(Gellérthez siet)*: Gellért atyám ! *(Megsókolja.)*

HUNT LOVAG : Gloria in excelsis ! Adassék hála az Úrnak, hogy épségben meglettünk.

CSANÁD : Te Deum laudamus ! Csakhogy itt vagy ! Csakhogy még egyszer látlak.

HUNT : Nagy hibát követtél el, királyúrfi. Apádat és anyádat örök gyászba döntöd, ha későn érkezünk.

IMRE : Mi hír apámról ?

CSANÁD : Győzött az Úr. A császár hadát a Fertő dagványába nyomta apád serege. Csoda történt.

IMRE : Még nagyobb csodát láttam én az éjjel. És lelkemben kigyúlt a mennyei világosság fénye. *(A még mindig kábultan összebújó pógányokra mutat.)* Azért

az égi intő szó nevében kérlek, hogy ezeket a pártosokat, akik rám kezét emeltek, de, mint látjátok, hajam szálát sem görbítették, bocsássátok el békességben.

GELLÉRT: Absolutionem et remissionem! Bocsánat és grácia adassék nékik a viszontlátás örömére.

SZIRIND (*előrelép, dacosan*): Nem kell a kegyelem!

CSANÁD: Nem kegyelem ez. Békét kötünk már Vazul úrral is. Ma este óta a fegyverek nyugosznak.

HUNT: Így hát ti, kik az ő hadai vagytok, mehetek szabadon.

(*Pogányok összesúgnak.*)

GELLÉRT (*most megpillantja az áldomáskövet*): De a köveknek nincs kegyelem. Kemény királyi szó parancsa, hogy mind egy szálra le kell dönteni pogány szokások köveit. Dúljátok szét azt a rakást.

HUNT (*kopjásokkal, szekercésekkel, jáklyásokkal indul a követ ledönteni*): Uram! Imre királyúr! (*Megtorpannak a kő lábánál.*)

GELLÉRT: Miért torpantatok meg?

HUNT (*lehajol az áldomáskő talapzatára*): Egy halott leány fekszik a kőn!

IMRE (*odasiet*): Enese... Imént élt még... Talán csak elalélt.

HUNT (*megrázza*): Nem ébred... Hideg a keze... Halott!

IMRE: Ez a lány poklok lángját oltotta el magában! Aztán csodák edénye lett a teste. Itt állt, mint a Szűz égi szépségének sugárzó szobormása. És a törékeny test nem bírt el ilyen égi terhet. (*Lehajlik és megcsókolja a halott kezét.*)

GELLÉRT (*leborul*): Miraculum!

Függöny.

HARMADIK FELVONÁS.

Szín : A visegrádi vadászkastély. Román terem benyilóval s az erdőre néző oszlopos csarnokkal. Korán alkonyuló őszi nap bíbora süt be a terembe. Sürgés-forgás. Szolgák nagy ezüstitálakat, aranykancsókat, kristálypalackokat hoznak ki a szomszéd tereméből, ahonnan víg lakoma zaja szűrődik ki, mikor az ajtót záró kárpitot félrevonják.

ELSŐ JELENET.

GECSŐ VÁRNAGY, KEVE CSATLÓS, KIRÁLYI SZOLGÁK.

GECSŐ : A lakoma végére jár. Gellért pispék úr már elmondotta az asztaláldást.

KEVE : Gizella nagyasszonyunk már békísérte kamarájába a királyúrfi ifjú hitvesét, a szépséges Ilena. hercegnőt.

I. SZOLGA : Hamarost oszladozni kezd a vendéghad

GECSŐ : Királyurunk indul, ha itt az ideje. Azért készen álljon minden. Befogni a négy vasderest Gizella nagyasszony hintós szekerebe. Nyerget a Nagyúr paripájára. *(Mind a két parancsra egy-egy serény szolga ugrik.)*

KEVE : Hát a vendégurak paripái?

GECSŐ : Mind nyergelve álljon.

(Szolgák futnak a parancsot teljesíteni.)

KEVE : Péter herceg itt marad?

GECSŐ : Senkisésem marad itt, csak az új mátkapár, ez a király rendelese.

KEVE : De Péter herceg igenis dögrováson vagyon. Máris pihenőre kívánczik.

GECSŐ : Itt senkisésem maradhat. A herceget szekerre ágyazzátok. Esztergom nem nagy út ide.

KEVE : Magam rakatok ágyat egy szekérre. *(Indul.)*

GECSŐ : Véled tartok. Szét kell még itt a kastélyban tekéntenem. *(Gecső, Keve el.)*

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. URKUND.

URKUND *(a terras sz felől jön. Először óvatosan szét-néz, mikor látja, hogy csak csatlósok és királyi szolgák sűrögnek-forognak a teremben, előre merészkedik):* Jó estét! Vagy kár, hogy béesteledik ilyen vig napnak is.

I. SZOLGA : Ehun ni, Imre úr palotása. Jó estét tekegyelmednek is. Rég ideje nem láttuk.

URKUND : Követségben jártam Vazul úrnál. Hogy békesség vagyon, az én mívem.

I. SZOLGA : Jókor tértél meg. Békesség, vigasság, egy kulacsból hörpintik a búbaj torát.

URKUND : De az örömnél se kedves a szakadatlan tivornya, a virradatig álló hejehuja. A kastélyban olyan csöndesség legyen, mint a siket fülben. Lélek se járjon semerre. Emberfia ne mutakozzék. A vá-szoncseledék is húzódjanak a mosóházba. Ha ki pedig tovább akar devernázni, talál bort bőviben a vadászlakban. Az jó el vagyon innét, nem hallik ide a garázda nesz.

II. SZOLGA : Derék jóságos úr Imre királyúrfi. Nem irigylis a vigasságot a szegény szógától sem.

URKUND : A vadászházba hordhatjátok a maradék bort, meg a lakoma morzsáit is.

I. SZOLGA : Soká éljen Imre úr!

URKUND : Most széledjete sebtén. Oszlik a vendégség. Kiki helyén álljon.

(Szolgahad oszlik. Ki egy kancsót kap, ki félig rakott tálat. Egyenkint eltűnik valamennyi.)

HARMADIK JELENET.

URKUND EGYEDÜL.

URKUND (*megáll a terem közepén, mereven néz az ajtóra, majd eltűnik a csarnok felé*).

NEGYESEDIK JELENET.

PÉTER. CHRISAPHIOS.

PÉTER (*Chrisaphiosszal jön a szomszéd teremből, ahonnan még kihallatszik a lakomások zaja*): Vazul úr mégis elmaradt a lakzíról.

CHRISAPHIOS: Vazul úr olyan, mint a venyige-tűz. Egyszeribe az égig lobban, ha meg nincs, aki rakja, mingyárvást hamvába lappad.

PÉTER: Imre úr csodálatos szabadulása után igen megjuhászkodott. Sokáig tanakodtak akkor a herceggel. A békességet megkötötték és Imre úr megen-gesztelte a haragvó királyt.

CHRISAPHIOS: Imre úr csudájának híre hamarost szétszállongott a pogányok közt és egyszeribe megnőtt a herceg becsülete a szállásurak közt is.

PÉTER: Evégből sietett úgy békélni Vazul úr.

CHRISAPHIOS: Úgy hallottam, más ígéretekkkel is kecsgették.

PÉTER: Imre herceg úgy fogadta Vazul úrnak, hogy feleséget nem veszen, ivadéki nem lesznek és halála után Vazul úr fiaira öröklí a koronát. Most iménten mégis hitvest vett. Ezért fortyant fel újfent Vazul úr.

CHRISAPHIOS: És tán te is, kegyes hercegem. Úgy érzed, téged is rászedtek, kijátszottak. Elkapták az orrod elül a koronát, kit már félig a fejeden éreztél.

PÉTER: Magam sem tudom már, hányadán állunk.

Ezt a házasságot Gizella királyné szorgalmazta. A kis Ilena hercegnő igen a szívéhez nőtt. Imre úr váltig ódózkodott.

CHRISAPHIOS : Lehet, csak színre. Én nem bírom ebben a kegyes hercegen. Fortélyos elméjét, kemény szándokát ájtatos arculattal, örökös fohászok fátyolával, kenetességek kárpitjával kendőzi. Néked is azt javaslom jószándékkal, told féré utadból, vagy akképen jársz pórul, mint Vazul úr !

PÉTER : Szívemből szólalsz. Elmém egyazon úton járt a tiédde.

CHRISAPHIOS : Te bérelted fel Urkundot? Szent Chrisostomosra (*keresztet vet*), a mestert szégyenben hagyod.

PÉTER : Isten őrizzen. Én, a velencés herceg, egy követ fűjjak ilyen barbárral, rokonom ellen uszítsam ! Engem senki nem lát. Engem senki nem hall. Én a homályban állok — és várok.

CHRISAPHIOS : De hát akkor kinek az aranya csörög a tarsolyában?

PÉTER : Megegyezésre jött Vazul úrral. Nászt ül a királyfi, ma éjjel hajt ki tán az első ág István bátyám királyi fáján, hogy szakadatlan sorba serkentse sarjait a trón számára ...

CHRISAPHIOS : Vazul úr hát gyökerében próbálja kinyesni a fát.

PÉTER : De még mielőtt a sarja csirába szökhetne. Még ez éjtszakán. Az én kémeim mindent kiszaglásznak.

CHRISAPHIOS : De ha ő végzi el ... s te nem leszel ott?

PÉTER : Tán mégis ott leszek !

CHRISAPHIOS (*ámulva*) : Ott leszel?

PÉTER : Jó néha a két szemünk tanúsága. Jó nekünk és másnak éppen nem alkalmas.

CHRISAPHIOS : Gyanuba eshetsz !

PÉTER : Jól kiszámítom az érkezést. Egy kis késedelem nem árt. Az ember még mindent lát, de már semmit sem tehet.

CHRISAPHIOS : Ám akkor közelből kell leselkedned.

PÉTER : Azért alakoskodom álló napja. Komédiázom a nyavalyást. Ha szekérre raknak, görcsök lepnek meg...

CHRISAPHIOS : Arabus borbélyom segélyedre leszen. Ágyra tétet a mosóház pitvarában. Az arabust bízd rám.

PÉTER : Jó lesz. Egynéhány verrasztó csatlóst melém. A többit eligazítom.

(Nyílik a szomszéd terem ajtaja. A lakomázók zaja kihallatszik.)

CHRISAPHIOS *(súgva Péterhez)*: Vigyázz, oszlóban a vendégség! *(Csatlósok jelennek meg a tárt ajtószárnyak mellett.)* Szólok arabus borbélyomnak. *(Támogatva elvezeti Pétert.)*

ÖTÖDIK JELENET.

ISTVÁN KIRÁLY, IMRE HERCEG.

ISTVÁN *(lassú léptekkel jön fiával)*: Imre fiam, imhol búcsút veszek tőled.

IMRE : Isten áldjon, apám!

ISTVÁN : Ma a földi boldogság koronáját tettük a fejedre.

IMRE : Pedig Isten fia a boldogtalanság, a szenvedés töviskoronáját hordta.

ISTVÁN : De nekünk, gyarló földieknek, kevélység kívánni, hogy hozzája lehessünk hasonlatosak. Én már öreg vagyok. Napról-napra kisebbet bír a vállam. A bölcsesség parancsolja, hogy helyet adjak a fiatalnak, magam üljek a csend kamarájában, süssön rám a békesség melengető verője és ringassam térdemen játékos unokámat.

IMRE: Talán abban is az én királyutódomat látod már. Másképp egyeztünk Vazul bátyámmal. Ő tenéked megfogadta, hogy ha ő vagy sarjadéka utánam a koronát fejükre teszik, szent hitünkben híven kitaranak.

ISTVÁN: De Vazul már elmaradt a menyegzőről. Egyik hírhozóm jelenti, hogy a közelben kergeti a vadat.

IMRE: Engem a trónon más nem is követhet, csak az ő ágyékának sarja.

ISTVÁN: Ezt néki megfogadtad?

IMRE: Férfi szóval. Hütös hűséggel.

ISTVÁN: Miért tetted?

IMRE: Békesség kedvéért, Vazul bátya igazáért. Ország jóvoltáért.

ISTVÁN: De azóta hitvesed vagyon, kinek áldott méhéből dús nemzetség füzére bomlik.

IMRE: Ezért is véli Vászuly úr, hogy álnoksággal vótunk iránta. Kijátszottuk.

ISTVÁN: Esztelen ígéret vót. Hamarkodott... És mi végből való?

IMRE: Mi nemzetségünktől idegen lett az ország... Te kemény öklöd iga a nyakán, kit unton lerázni kívánkozik... Igy is sok szívben kényszerűség a hit... vagy kaparkodó hunyáskodás...

ISTVÁN: És Vazul vátaná igaz valóságra...

IMRE: Ha az ő lelkit összeforrasztjuk igaz hitünk szeretetével, akkor egész országé is összeforr véle. Vazul nemzetsége...

ISTVÁN (*kitörően*): Vazul nemzetsége soha nem bokrosodhatik a trónon. Itt tartós uralkodása nem lészen.

IMRE: Csak annak lészen.

ISTVÁN: Hát az én sarjadékom? A mi nemzetségünk?

IMRE: Minékünk nemzetségünk nem terem soha.

Az én életemnek itt folytatása fogy. Az én hitvesem méhe sosem hordozza gyümölcs áldott terhét.

ISTVÁN : De mért? Miképen?

IMRE : A titok köztem és az ég között vagyon. De pecsétje nem homály, hanem a végtelen egek világa.

ISTVÁN : Nem értelek.

IMRE : Mélységes titok ez. Nem tudja senki. Csak az, ki mától kezdve lelkem fele.

ISTVÁN : Én apád és királyod vagyok.

IMRE (*lehajtja fejét, elgondolkozik, mintha belső küzdés tépné, aztán hirtelen könnyebbüléssel*): Jól figyelmezz hát. Emlékezel arra a napra, amikor hírhordók jöttek mindenfelől szörnyű veszedelmeknek, ország romlásának hírével.

ISTVÁN : Emlékezem. Éjjel vihar szaggatta a várat... az éjszakában tüzes nyilak röpködő raja csilagzott.

IMRE : Akkor szörnyű tépelődésemben, vergődő kétségemben az oltár előtt egyszerre megtáruult a lelkem... Belső fényesség gyulladt bennem... minden sigeremben... megvakultam a föld számára és az egek mélységéig pillantottam... és szózat harsant a fülembé és az a szózat a lelkembe parancsolta, hogy a legnagyobb tökéletesség a földön a tisztaság erénye. Akiben megmosdik a lélek minden salaktól, könnyű lesz és kiszabadul a földi nyomorúság nyügeből... És zúgott bennem... mint az egek parancsoló harsonája, hogy ezt a tökéletességet kívánja tőlem az Úr... Én pedig ott a Miasszonyunk képeinek zsámolyán megfogadtam, hogy engedelmes leszek, hogy magamat adom zálogul ország váltáságért, hogy örök törhetetlen páncéllal védelmezzem lelkem minden kísértés ellen, szent fogadással fogadtam, esküvel erősítettem, hogy a tisztaság tökéletességét magamban mindétig megőrzöm...

ISTVÁN (*készerűen mered maga elé, aztán hirtelen fel-*

kapja a fejét és merőn a fiára néz): De, fiam ... néked ifjú hitvesed vagyon ... Ma éjjel üled nászodat ...

IMRE : E nász angyaloknak násza lesz ... A mi arakoszorunkat szűzek bizanciumi virágából ... hőszi liliomokból fűzték ...

ISTVÁN : Hát ifjú arád? ... Kétségbe kergetheted ... Kipattanhat a titok ! Szégyenben marad az udvar előtt ! ...

IMRE : Titkomat leghívebben ő őrzi meg.

ISTVÁN : Így megszomorítottad?

IMRE : Megörvendeztettem.

ISTVÁN : Álmélkodok !

IMRE : Az én hitvesemben ép lélek szelídsége szunyadoz ... És én boldog vagyok ... Kimondhatatlanul boldog ... mert olyan szűnhetetlen szerelmet leltem szívemben, mely legyőzte a test minden szenvedelmét és kész volt vélem mennyei nászba kelni ...

ISTVÁN *(csüggedten)*: Itt hát ma éjjel ... és soha nem sarjad új élet csirája.

IMRE *(boldog elragadtatással)*: De sarjad ! Sarjad! ... olyan életé, amelynek fénye átsugárzik a múlás homályán, amely nem záró börtöncöve, hanem szabadságba táruló szent kapuja.

GIZELLA : *(jön, utána mindjárt Gellért és Hunt)*.

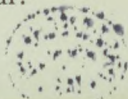
IMRE : Anyám !

GIZELLA : Ifjú arádat kísértem kamarájába ! *(Megcsókolja Imrét.)*

GECSŐ *(csatlósoktól kísérve jön)*: Nagyúr ! *(Mélyen meghajlik.)* Nagyasszonyunk hintószekere békfogva vár. A lovak únják a várast. Meg oszt az éccaka is ránk esik ... Az utakon a járás nem mindenhol bátor-ságos.

KEVE : Fáklyás csatlósok járnak elől.

ISTVÁN : Semmi gyanúsat nem láttál a kastélyban, vagy a kastély körül?

GECSŐ : Még légydöngés se zavarja az ifjú arapár álmát.

HUNT : Mivel a legyek már elhullottak.

GECSŐ : (*sértődötten*): Fejemmel felelek.

ISTVÁN : Ne csüggedjünk. Adjunk ujjongó szívvel hálát, hogy megérhettük ezt a napot. És várjuk bízó reménnyel a karácsonyt, amikor ez világ üdvösségével egy napon születik ifjú új királya a magyarnak is.

CSANÁD : Karácsonykor koronázunk.

GELLÉRT (*ünnepélyesen*): Hodie nobis de coelis pax vera descendit, hodie per totum mundum melliflui facti sunt coeli.

IMRE (*ég felé terjeszti karját*): Hodie illuxit mihi dies redemptionis novae, repacationis antiquae, felicitatis aeternae.

GELLÉRT : Hodie per totum mundum melliflui facti sunt coeli.

IMRE : Anyám !

ISTVÁN : Most megcsókollak én is. Úgy csókollak most, ahogy először bölcsődben csókoltalak.

IMRE : Áldjon az Isten, apám, anyám !

(*A király, királyné megindulnak, nyomukban az udvari nép*)

GELLÉRT : Megválok tőled én is, fiam. De benned, tudom, elég erő lakozik. Az Úr kegyelme őrizzen ! (*Megcsókolja.*)

IMRE (*kezet csókol neki s Gellért kezét áldón fejére teszi*): Köszönöm áldásodat, atyám !

CSANÁD : Éljen az ifjú férj és az ifjú király !

(*A távozó vendég had kucsmáját lengetve, kardjával hadonázva élteti a herceget.*)

IMRE (*mereven áll, merőn néz a távozók után. A terem kiürül, csak a tornácok távolából hallatszik a lelkes éltetés*).

HATODIK JELENET.

IMRE HERCEG, ILENA HERCEGNŐ, közben két CSATLÓS.

(A herceg néhány pillanatig maga elé mered, azután az oszlopos tornác felé megy. Széthúzza a függönyt. Künn már a szemhatár peremén lobban végsőt a leáldozó nap. Néhány pillanatig sötét bíborban ragyognak a ráboruló jellegszemfedők. Aztán rohamosan sötétedik. Két csatlós égő fáklyát hoz be, a falgyűrűbe akasztja. Egyik sem zavarja a méltázó herceget.)

IMRE : Nincs szükségem rátok. Elmehtetek. Mula-
tozni a többivel vagy lepihenni.

II. CSATLÓS : Gecső uram keményen meghagyta . . .

IMRE : Hogy parancsomra figyelmezzetek.

*(A két csatlós megy és bezárja maga mögött a nehéz vas-
veretű tölgyfaajtót.)*

IMRE *(ismét az oszlopos tornác felé megy)*.

ILENA *(megjelenik a hálófülke kettévált kárpitja előtt)*:
Imre, kedves jó uram. Mért nem nyugszol le már?

IMRE : Nem jön most álom a szememre. Imával vir-
rasztok ma éjtszaka.

ILENA : Én fádom itt . . . Egész testem reszket . . .

IMRE : Hűvös az éjtszaka . . . Az esti szél szabadon
beárad . . . Reszket a fáklyafény is . . .

(A tornáchoz megy és behúzza a nehéz kárpitot.)

ILENA : Itt pihensz le?

IMRE : Ma éjtszaka nem akarok pihenni.

ILENA : Még mindig sarkadban settenkedik a
Sátán?

IMRE : Sokáig a te arculatoddal kísértett . . .
Képed szemem falára edződött, mint izzó vassal sültött
bélyeg. Minden vonásaidat viselte . . . Te járultál elém
a pogányok táborában . . . az áldomáskő fölött a Szűz
alakjában te sugároztál rám . . . és te tekintetted felém
a halott lány békült arcával . . .

ILENA : És most is békült az arcom?

IMRE : Békült . . . De ez nem a halál békéje, hanem az életé . . . a soha le nem rombolható életé . . . Ez a közös dicsőültség öröme . . . a testen vett diadal békés boldogsága . . .

ILENA : Úgy muzsikál a szavad, mint messze hárfák pengése . . .

IMRE : Mennyek zenéje visszhangzik benne. A szűzek százezrei zengik az egek fényességében. Közéjük állunk, kézen fogva, kezünkben bizanciumi lilium sudár ágával, a makulátlanság hószin köntösében.

(Megragadja Ilona kezét, mindaketten szent elragadtatás révületével néznek az ég felé, mikor hirtelen zaj ver be kívülről. Nehéz csapások koppannak a tölgyfaajtóra.)

HETEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, VAZUL, CSATLÓSZOK, VITÉZEK, KARDOS,
KELEVÉZES TÖMEG.

HANGOK KÍVÜL *(miközben csapások hullnak az ajtóra)*.

ILENA *(sikoltva)* : Jézus, Szűzanyám ! Kik törnek ránk !

IMRE : A garázda udvari nép . . . Megzavarta őket az ital . . . Nagyúri házakban is járják még a durva tréfák . . . *(Kikiált.)* Nyughassatok !

HANG KÍVÜL : Az ajtó enged. *(Marcona alakok nyomulnak be fáklyákkal.)*

ILENA *(sikoltva fut a benyíló ágyas kamrába)*.

IMRE : Vissza . . . garázdák . . .

VAZUL *(kilép a benyomuló hadból)* : Szép jó éjtszaka! jöttem mondani az ifjú párnak, Imre öcsém.

IMRE : Éjféle vendég . . . furcsán kopogtat.

VAZUL : Nem vendég vagyok én . . . inkább gazda . . .

IMRE: Hát én mi vónék?

VAZUL: Téged viszünk vendégségbe... Díszes menetbe gyöttünk érted... nem kell szégyellened... Meg se állunk Szegszár váráig. Vagyon ott nekem a dágvány közepén jó erős földváram... Madár se jut bé oda... hír se száll ki onnét...

IMRE: Mit akartok vélem?

VAZUL: Ami hitszegőnek kijár.

IMRE: Hitszegő? Én?

VAZUL: Ki más? Mi más? Én engedtem, békültem. Lemondtam jogomról. Meghajtottam fejem, ki alázatban sose görnyedt, hogy vállamra hágva törhess a trónra? Úgy ígérted, hogy benned nem folytatódik Vajk nagyúr és Gizela nagyasszony nemzetsége és utánad a trón az én sarjadékomra marad.

IMRE: Igaz ígélet volt. Eleddig meg se szegtem.

VAZUL: És ha béköszönt házadba az utód öröme, tán meggyön a kedves ahhoz is, hogy trónra tedd, akár Vajk úrnak.

IMRE: Vazul bátyám, hallgass meg. Számon titok pecsétje. De amit ígértem, szent. Vazul, a korona drága kincs, kívánatos ékesség. Sokan sóvárognak érte. Sokkal többen, mint hiszed. Ármány szövődik, a sötétben settenkedők lopakodnak. Csak a pillanatot lesik, hogy rácsaphassanak. Vazul, felelj őszintén... Te tán szívesebben látnád a koronát Pietro rokonom fején, mint az enyémen?

VAZUL: Inkább ennen haláloamat, mint ezt a taliánt, kiben szikrája se szorult tán Árpád vérenek.

IMRE: Pedig jöhet rosszabb is Pietrónál. Jöhet császár vazalyusa, vagy a nagy Bazileos tányérnyalója. Most még apám ereje féken tart minden gonosz szándékot, pórázt pányváz az ármánykodók mohóságára. De hanyatlóban az ő napja is. Mi lesz hát, ha mink egymást gánccsoljuk?

VAZUL : Én néked gáncsot vetni nem kívántam, de megcsaltatok.

IMRE : Az Úr engem úgy segítsen, mint azonképen mindig igaz szándékkal vótam hozzád. Azt akartam, hogy te meg én egymást értve, egymást támogatva erősítsük meg ez országot hitében, új szokásaiban, gyarapítsuk sokaságban és javakban.

VAZUL : Ezt akartad? Hát a te sarjadékaid?

IMRE : Nekem sose lesz sarjadékom.

VAZUL : Hogy mondhatod?

IMRE : Ne kérdezd, hogyan? Ne faggass, miért? Mélységes titka van az én szívemnek és pecsétje a számon pihen. Egykoron, tán megtudod te is titkomat és megtudja veled ország-világ, majd láthat a szemed, ha akar.

VAZUL : Kezd már rúla válni a hályog. Ki hisz neked? Ki bízik a te szódban, ha egyszer magad megmásítottad?

IMRE (*mind akit hirtelen elhatározás fog el, oda-lép közvetlen Vazul elé, egy rántással feltépi magán a királyi köntöst, amely alatt előtűnik a durva szőresuha*) : Hát higgy ennek, ha nekem nem hiszel. Bizzál ebben, ha a szavamban nincs bizodalma.

VAZUL (*bódultan mered rá*) : Ez a te királyi köntösöd, Imre öcsém?

IMRE (*a térdeplőhöz megy, liliomágot vesz a kezébe*) : Ez, ez az én királyi pálcám. Soha mást nem hordok testemen, soha mást nem fogok kezembe.

VAZUL (*megszégyenülten*) : Öcsém !

NYOLCADIK JELENET.

ELŐBBIEK, URKUND.

URKUND (*előugrik a tornácról a kárpit mögül, keze töre markolatán*) : Ne hagyd tovább beszélni, Vazul úr ! Megbabonáz, megtántorít.

VAZUL (*zordonan*) : Térülj az útból.

IMRE : Mit akarsz tőlem?

URKUND : Az áldomáskőnél bűbájjal rontottál, babonával bénítottál. Hát most cselekedj csodát!

IMRE : Légyen az Úr akaratja. (*Az égre emeli szemét.*)

URKUND : Hasztalan forgatod szemed fölfele. Hol a csoda bűbajos királyfi? ... Az én ínam el nem ernyed. Karom izma meg nem bénul, töröm vasa meg nem tom-pul ... Most meg kell halnod. Az ítélet nem kegyelmez... Így végeztük, Vazul úr meg én.

IMRE : Vazul!

URKUND : Vazul ám, szerelmeses bátyád.

IMRE (*Vazulhoz fordul, keserűen*) : Te is, Vazul! (*Szünet.*) Mészároljatok le. Azért jöttetek.

ILENA (*aki eddig szinte kábultan állt a villámgyorsan pergő események közt, csak most eszmél rá, miről van itt szó. Sikoltva veti magát Vazul lábához*) : Irgalom, Vazul úr, benned is Árpád vére buzog. Nem szennyezheted be a kezed!

IMRE (*gyöngéden jelemeli*) : Csak az Úr előtt hajts térdet. Csak őt kérd, orgyilkosokat úgys haszontalan kérnél!

VAZUL : Imre, hallgass meg! Vak voltam.

IMRE : Áruló palotásom már egyszer törbe csalt. Akkor is a te töröd volt.

VAZUL : Bocsáss meg, öcsém! Először mondom ezt a szót, először állok szégyennel férfival szemtől-szembe. Igaz, gonosz szándékkal jöttem. De most ígérem, törhetetlenebb támaszod nálamnál nem leszen ...

URKUND : Hitszegő lettél te is?

VÁSZULY : Senki élő emberfiának számadással nem tartozom.

URKUND : Koppány úr testét felnégelyték ... Ajtony úrnak fejét levágták, nyelvét kitépték ...

Thonuzoba nagyúrat élete párjával élten elhantolták Vajk úr pribékjei, Árpád-fiak messze idegenben bujdosnak... Egy szavad sincs, Vazul úr? A gyáva hang szégyennel bujkál benned?

VAZUL (*kardjához kap*): De a tiedet beléd fojtom.

IMRE (*hozzúgrik*): Az égre, Vazul bátya... Vért ne onts...

VAZUL (*visszalép*): Igaz, orgyilkos vére ne mocskolja be kardomat.

URKUND: Jó voltam, míg te szekered rudját ragadtam... De te már megalkudtál... Eladtad a hitedet... Hitvány vagy magad.

VAZUL (*fojtott dühvel*): De már elhallgass!...

URKUND: Te hallgass... Most már csak véled vagyon számadásom... Nesze...

(*Tőrét magasra villantva, Vazulra akarja magát vetni.*)

IMRE (*a dühöngő elé veti magát*): Hozzá ne érz!...

URKUND: Félre az utamból (*egy kezével el akarja rántani, de más keze már lesújt és tőre Imre mellébe furódik, aki hátratántorodik és Vazul karjába roskad. Visszarántja tőrét.*)

VAZUL (*Imrét támogatva*): Mit tettél?... (*Embereihez.*) Ragadjátok meg!... (*Többen is odarohannak, megragadják Urkundot, kicsavarják a kezéből a tőrt.*) Imre öcsém! Próbálj megállni!... Nincs erőd... (*Egy kerevethoz viszi, ahol Imre leroskad.*)

ILENA (*odarohan, lábához roskad, átöleli*): Imre... Édes uram! Nézz rám... (*Imre télován rápillant.*) Ismersz? Én vagyok. Ilena...

VAZUL (*lehajlik, feltépi Imre ruháját*): Vér alig szivárog... Pedig a tör mélyen döfött... de tán félre-csúszott... Öcsém... hol érzed a fájást, beszélj!...

IMRE: Uram Jézus, te segélj! (*Lehanyatlik.*)

VAZUL (*riadtan*): Sebten... Borbélyt, javas-

asszonyt kerítsetek... a föld alúl is... a pokolból is... Hé, Kócs, egy ital vizet!... tüstént...

(Futkosás, keresés, fejtelenség.)

ILENA (felugrik, a benyíló kamrába szalad és onnan ezüstserlegben vizet hoz): Imre... Igyál, édes uram!

IMRE (nagynehezen feltápáskodik, iszik, a friss víz kissé magához téríti. Felül, körülnéz): Papot hozzatok!

VAZUL (aki már rosszat sejt): Két ember vágasson lóhalálában Esztergomba... A pap is lovon gyűjön... (Imréhez.) De nem leszen szükség papra... Ugy adja Isten!

IMRE (megszédül): Vízet!

ILENA: Igyál, édes uram!

IMRE: Mi békét kötöttünk... Legyen ez az ország békéje is... testvérek frigye... Árpád-fiak bonthatatlan szövetsége... Isten veletek!... Apám!... Anyám!... (Lehanyatlík.)

VAZUL (Urkundra mutat): Szaggassátok ízekre ezt a hitvány gyilkost!

(Dulakodás Urkund és a csatlósok közt, akik ki akarják hurcolni.)

IMRE (feleszmél a zajra): Mi az?... Mit akartok véle?

VAZUL: Elveszi méltó büntetését!

IMRE: Békesség legyen... István király... ne tudja meg soha, miképen veszttem... maradjon titok... szíve nem bírná a kegyetlen valót... Gyenge már... kórságok gyötrik... Vigasztaljátok...

ILENA (sírva): Hát minket ki vigasztal?

IMRE: Az Ur kegyelme... Erőt ad, hogy istápolhasd őket... Utolsó vigaszuk... És apámnak mondd... hogy a trónt... az én trónomat... Vazulnak adja... bizhat benne... én bízom... ez az utolsó... kívánságom... (Lehanyatlík.)

ILENA : Imre !

IMRE : Nagyasszonyom !... A lelkem tiszta... viheted az Úr elé... vár... vár a százezer szűzek serege...

(Szóttlanul elterül a kereveten.)

ILENA : Édes uram !... *(Ráborul.)*

VAZUL *(riadtan)*: Nem... nem engedem... tépjétek le róla a ruhát... vizes gyócsokat ide. *(Kezdi róla leszedni a ruhát. Hirtelen döbbenéssel.)* A dereka csupa vér... marjult cafrangokban a bőr... seb seb hátán... Mi ez? *(Megmarkolja a szöges övet... leveszi Imre derekáról és a magasba emeli.)*

ILENA *(döbönt áhitattal mered fel rá)*: Cilicium. A jámbor vezeklők sanyargató öve... Szent volt az én uram... Itt járt köztünk a mennyek ragyogásával... és mi nem láttuk... *(Sírva leroskad a kerevet mellé.)*

VAZUL *(megfogja a kezét)*: Halott... Hiába jön már a pap... Meg az arabus...

KILENCEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. KÉT CSATLÓS, KÉSŐBB PÉTER ÉS KATONÁI.

I. CSATLÓS : Nagyúr ! Nagyúr !

VAZUL : Mit háborgattok ? !

II. CSATLÓS : Uram, óriási vadkan tört ki a sűrűből... dühös dög vót... alig bírtunk vele...

VAZUL : Megfékeztétek ?

I. CSATLÓS : Húsz lándzsa járta át... tán most hördül utósót.

VAZUL *(elgondolkozik)*: Im, megvihetjük a hírt, Imre királyúrfi halálra sebzette a dühödt vadkan... ki másképp merészeli mondani, halál fia...

(Kívül nagy zaj.)

ILENA *(zokog)*: Imre... édes uram... hát így

pusztulhat ... a legszebb királyfi ... a legjobb szív ... a legtisztább lélek.

VAZUL (*hozzásiet, lehajlik vele a halott fölé*): Adj nekem részt fájdalomdából. Véled gyászolok én is ... ki csak most esmértem meg igazán ...

(*Künn a zaj erősödik.*)

PÉTER (*tülekedve ront be az ajtón*): Imre ... Imre ... kedves rokon ... csak nem jöttem későn ... Mi történt itt? ... (*Közelebb megy, látja a kereveten heverő herceget, a síró Ilenát, ráborulva.*) Madonna ... a herceg ... Ki tette ezt? ... Szörnyen lakol érte ... (*Katonáihoz.*) Ragadjátok meg az áruló palotást! ... (*Vazulra mutat, aki háttal áll neki.*)

VAZUL (*méltósággal fordul meg*): Engem?

PÉTER (*nagy szemet mereszt*): Te vagy az, Vazul úr? ... Per Bacco, kedves rokon, te itt ilyen szokatlan időben?

VAZUL (*merőn néz rá*): Úgy hitted tán, mást lelsz itt, nem engem ... Tán tudtad is ... kit kell itt lelned ... Kiszámítottad tán az idejét ... mikor toppanj be.

PÉTER (*zavartan*): Zajt hallottam itt ... rosszat sejtettem.

VAZUL: És rosszkor jöttél ... elszámítottad magad ... megelőztünk ... a bűnös már lakolt ...

PÉTER: Hogy merésztetek tik ítélkezni? Mért csorbíttjátok a király jogát? ... Ki volt a gyilkos?

VAZUL (*gúnyosan*): Azt hittem, jól tudod ... Egy vadkan ölte meg. Vérében fetreng most a tornác alján ...

PÉTER (*elámulva*): Vadkan!

VAZUL (*gúnyosan*): Vadkan!

ILENA (*főlemelkedik*): Vadkan ... az ... de nem egy ... hanem vadkanok ... durva erőszakos lelkek ...

szilajságtok . . . irígy mohóság . . . fékezhetetlen düh . . .
ami itt tombolt körülötte . . . a vad kavargás őt tépte,
őt szaggatta, ki szelíd volt és nemes . . . nem magának
való . . . égi fénykoronát hordott, mikor itt arany ab-
roncsokért verekedtek . . . Betűk színes zománca fölé
hajolt és égi karok zengését hallgatta, mikor itt boros
kupák duhaj öble bömbölt és kardok vasa csattogott . . .

VAZUL : De a dögöt ledöftük és pihennek a kardok.

ILENA : Az ő lelke pedig zeng már . . . fenn a szűzek
seregében, a legtisztább, a tisztaság tengerén.

VAZUL : Király volt !

ILENA (*leborulva*) : Szent volt !

Függöny.

NEGYEDIK FELVONÁS.

Szín : Oratórium a fejevári bazilikában. Háttérben oszlopok, amelyek között nehéz arannyal átszőtt kárpit fut. A kárpit fölött a boltív falában színes ablakrózsa, rajta Miasszonyunk mennybemenetelének képe. A kárpit mögött van a halott királyi ravatala. Baloldalt az oratórium falán feszület, előtte pislákoló mécs, alatta térdeplő. Közél hozzá nagy karosszék állatbőrökkel leterítve. Oldalt zsámolyok. Jobbról kis ajtó nyílik, amelyen át a király fejevári székházába visz az út.

ELSŐ JELENET.

ISTVÁN KIRÁLY, GIZELLA KIRÁLYNÉ, ILENA HERCEGNÉ A
BENEDEKRENDI APÁCÁK FEHÉR RUHÁJÁBAN.

(Mikor a jüggöny felmegy, Ilena a térdeplőre borulva, mély áhítattal imádkozik. Azlán nyílik a kis ajtó, István király lép be rajta, Gizella királynétől követve.)

GIZELLA *(a királyt támogatja, aki rendkívül roskadt, vonásain a lelki gyötrődöttség, a köszvény is kínozza, egész alakja megtört, csak a szemében lobog a régi erő tüze):*
Miért kívánczol mindig erre a helyre, jó uram!

ISTVÁN : Itt a közelében vagyok. Alig választ el tőle néhány arasznyi tér... meg tán az a néhány nap, ki még az Úr rendelkezésiből számomra hátra van...

GIZELLA : István... jó uram... a gyásznak és bánatnak is gyágon határa...

ISTVÁN : Itt van ez a határ... kedves egyházam, legszebb templomom kamarájában... Szűk határ, a mozdulatlan test hosszához és széléhez szabott... Hogy is fér meg benne ilyen határtalan fájdalom...

GIZELLA : Nékem is gyermekem volt, én hordoztam a szívem alatt...

ISTVÁN : De ő hordozta az én szívemet... Most mintha kitépték volna... Mintha az életem napját tépték volna le az égről!

GIZELLA : Az Úr akarta így. Ki tudja miért, ne keresd. Az úr adta, ő vette el.

ISTVÁN : Az Úr adta, de a gonoszság vette el.

GIZELLA : Vadkan ölte meg, uram!

ISTVÁN : Csak áztatnak engem!... Hát ledöntheti nekidühödött vad véres agyara ország jövődjét, nép éltető lelkét?! (*Megpillantja a térdeplő Ilenát, odamegy, felrázza.*) Hallod, mit mondok!... Imhol az Úr elé járultál imáddal, hát most az ő színe előtt kérdezlek, az ő szent nevére mondd meg, nehéz eskü szó alatt, mondd, igazán vadkan volt?... Igazán a dühödött dúvad ölte-e meg Imre fiúmat?

ILENA (*merőn a király szemébe néz, azután az égre pillant, mintha onnan várna segítséget, azután lehajtott fővel mondja*): Itt az Úr színe előtt vallom, hogy bűszült fenevad volt, aki megölte.

GIZELLA : Nyugodj meg már, jó uram... Jer, pihenj meg kissé... (*A karosszékhez vezeti, leülleti.*)

ISTVÁN (*leroskadva ül*): Azóta nincs mély és nyugodt álmom.

GIZELLA : Az éjtszakát megint itt töltöd?

ISTVÁN : Itt, ez a legnyugalmasabb hely és... a legbátorságosabb...

GIZELLA : Biztos őrség vigyáz ágyasházadra... Jót tenne mégis az ágy... a tartósabb nyugovás.

ISTVÁN : Akkor is vigyázott... mégis orgyilkos lopakodott hozzám... csak ő védelmezett meg...

GIZELLA }
ILENA } (*egyszerre*): Kicsoda?

ISTVÁN : Imre!

GIZELLA : T láttad a fiamat?

ILENA : Imre herceget?

ISTVÁN: Láttam... a tulajdon két szememmel...
Nem mondtam senkinek, de most szólnom kell róla...

GIZELLA: Beszélj!...

ISTVÁN: Öreg éccaka vót, de álom a szememre
nem jött... Mégis elnyomott lassadán a fáradság.
Nem aludtam... szemem nyitva... agyamban képek
kavargása... Láttam, hallottam... de minden tagom
nehéz volt, mint az ólom... bénultság béklyózott...
Egyszerre rezdültek a kárpit redői... valami mozdult... sötét alak vált elő a homályból... jött felém,
nesztelen léptekkel jött... éreztem, hogy lép közelebb... közelebb... kiáltani akartam... összeszorult
a torkom... mozdulni próbáltam... merev volt
minden tagom... Már ott állt a fejemnél... Kard
villant elő ruhája redőjéből... Csapásra emelte...
Imre — szólalt bennem akkor tüstént valami titokzatos hang —, Imre fiacskám — most lehull valami
és egy csapásra ledönti a falat, ki tőled távolít, most
mingyárt ott leszek nálad, újra látom arcodon a szelid
mosolygást... és közben alig vártam, hogy sujtson
a szablya...

GIZELLA: De az Úr megőrzött. Az orgyilkos megbotlott, elejtette a kardot...

ISTVÁN: Nem ejtette el, de lesujtani nem tudott vele. Mert a kamarából egyszeriben fényesség fakadt. Sugárzó világosság, amely eláradt mindenben. Mint a nap melege, megolvasztotta tagjaim dermedtségét. A gyilkos tétován bámult a fényességbe, a szeme kerekre nyílt... oszt egyszerre megtántorodott a lába... eldobta a kardot... leroskadt a földre... mozgott a szája, de nem értettem a szavát... Ekkor talpon voltam már magam is... A fényesség felé fordultam... És íme ott állt sugár ruhába öltözve, mennyei tündöklés dicsőségében Imre... Szőke haja, arany palást volt a vállán... Kezében liliumszál... fején korona...

de nem aranyból... vakítóbb, fényből szöve, mint angyalok glóriája...

GIZELLA: Az Úr dicsőségébe fogadta fiúnkat.

ILENA: Én tudom, hogy szentebb és méltóbb volt mindeneknél.

ISTVÁN: De hol vagyon rá a tanúság, mennybéli csodajel, kit az egyház törvénye bizonyságul kíván?

GIZELLA: A te látomásod, csodálatos szabadulásod!

ISTVÁN: Mondhatják, csak az én lázongó lelkem látomása volt... Hát miért gyűlölnek engem?! Ki küldött orgyilkost reám? Én az országnak, a népnek csak jót javaltam. Lelkét kipalléroztam mívelt országok tudásával, sötét babonáság tévelygéséből világosság ösvényére vezéltem, föld porából mennyei verő ragyogásába emeltem, durva erkölcsét oskolázott népek szelíd szokásával hajlintottam. Földjét termővé törtem, jószágát zsírosra javítottam, kardját megint diadalmasra köszörültem és a hit hatalmával, ereje gyarapodásával olyan gyepűt gyűrűztem köréje, kin nem vehet erőt századok vihara. Sokszor ellenére munkáltam tán javát, de magam üdvé ellenére is, lelkem nyugalját, idvességem bizonyosságát vettem kockára, mert szerettem szeretlen, szerettem envérem szerelménél szilajabban... mért gyűlölnek hát?... És miért gyűlölték a fiamat?...

ILENA: Talán nem is téged gyűlölnek, csak koronádat kívánják fölötte móhon.

ISTVÁN: A koronámat?... Vazul tette volna?... Vazul szilaj, hirtelen indulatú... de orvul nem leselkedik...

ILENA: Vazul úr fogta le haló fiad szemét. Imre utolsó kívánsága volt, hogy Vazult tedd utódává.

ISTVÁN: Nincs bizodalمام Vazulban. Nem erős a hite...

GIZELLA: A féktelen indulat iziben elragadja... Nem vallott rá az orgyilkos?

ISTVÁN : Én nem vallattam ... Bocsánatért esengett, megbocsátottam neki.

ILENA : Imre úr is így cselekedett volna.

GIZELLA : Ki volt a leselkedő?

ISTVÁN : Nem kerestem, ki vót.

ILENA : Nincs már udvarodban?

ISTVÁN : Péter öcsénk vette őrizetbe.

ILENA (*döbbenten*): Péter! ...

ISTVÁN : Őt tettem itt parancsolóvá, míg a fájdalom kissé megcsitul szívemen.

ILENA : Péter a parancsoló ... akkor nagy kérésem volna hozzád! Rendeld magad elé nyomban a leselkedőt és fogd vallatóra!

GIZELLA : De mért kívánod ezt?

ILENA : Tedd meg ... Sebten, még pillantást se késs!

ISTVÁN : Siess hát magad Péterhez ... Várnagyom indítson sebes futárt Vazulért.

ILENA : Nyomban megyek. (*A kis ajtón jobbra el.*)

MÁSODIK JELENET.

ISTVÁN, GIZELLA, később GELLÉRT.

ISTVÁN (*hosszan néz Ilena után*): Ez az asszony titok tudója, kit tőlünk rejteget.

GIZELLA : Van-e nagyobb titok, mint az Úr végzése? (*Egymásra néznek.*)

GELLÉRT (*belép*): Mi egynek sujtó, másnak tán örvendetes. Nagyúr! Imre sosem kívánta az ország koronáját! Féltette jussát az égi koronához. Kettőt tán nem hordhatott volna.

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, PÉTER.

PÉTER (*jobbról a kis ajtón be*): Hivattál, Nagyúr!

ISTVÁN : Miért nem hozod az éjjeli leselkedőt? Hogy vallatóra foghassuk.

PÉTER : Elvégeztem magam.

ISTVÁN : És mit vallott?

PÉTER : Hogy gyilkos szándékkal lopakodott ágyadhoz. De nehéz arannyal fizettek neki érte . . .

ISTVÁN : Ki bérelte fel?

PÉTER : Ne szomorítsd vele szívedet, Nagyúr !

ISTVÁN : Tudni akarom.

PÉTER : Ne kívánd !

ISTVÁN : Parancsolom.

PÉTER : Vazul úr ! (*Szünet.*)

ISTVÁN : Akinek minden bűnét megbocsátottam, — kinek ország koronáját szántam.

PÉTER : Űnta a várást.

ISTVÁN (*kevés gondolkozás után*): Tulajdon szájából kívánom hallani.

PÉTER : Tőle már vallomást alig vehetsz.

ISTVÁN : Sebes futárt küldtem érte is. Indult-e már a futár?

PÉTER : Kár a lóért. Vazul úr itt vagyon !

ISTVÁN : Az én házamban? És én nem is tudom. Miféle összeesküvést szőttök?

PÉTER : Én téptem szét, amit mások cselvetése szőtt. Vazul neked nem árthat már, Nagyúr !

ISTVÁN : Mi történt Vazullal?

PÉTER : Lásd a magad szemével. Halljad a tulajdon füleddel.

NEGYPEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, ILENA, VAZUL, GECSŐ.

ILENA (*abban a pillanatban lép be, amikor Péter távozni akar, mögötte jön Vazul, akit Gecső támogat. Vazul szemén kötés. Tétova léptekkel jön. Kezével a levegőben tapogat*): Későn érkeztem. Gecső uram nem indított futárt.

ISTVÁN : Tudom. Vezessék hozzám.

ILENA (*Vazulra mutat*): Imhol vezérli Gecső, uram.

ISTVÁN (*riadtan ugrik fel*): Ez Vazul... Ő volna? Mi történt véle? (*Senki sem szól.*)

ILENA : Megvakították.

ISTVÁN (*közelebb megy hozzá*): Vazul öcsém, te vagy? Én szólítalak, István... Vajk bátyád... nem hallod?

ILENA : Hasztalan szólítod. Fülébe olvadt ólmot csurgattak.

ISTVÁN : Ki tette ezt? Ki rendeléséből történt?

PÉTER : Udvarod bírái, főbeli tanácsosaid ítélték így. Ez a felségáruló büntetése. Törvény szerint és teljes hódolattal a király személye iránt.

VAZUL (*akit közben Gecső elbocsát, tétován előre lépked*): Hol vagyok? Merre járok?

ISTVÁN (*közel megy hozzá, megfogja a kezét*).

VAZUL (*megáll, tapogatja, szorongatja a király kezét*): Vajk bátyám, te vagy... Megeszmérem a kezéd. Kemény kéz. Sujtó kéz, királyi kéz.

ISTVÁN : Nem ez a kéz tette.

VAZUL : Áldott kéz! Ha ez tette. Áldott legyen, akárki cselekedte. Mióta megvakítottak, olyan világosság tárult meg nekem, kire látó szemem soha nem eszmélt. Most hogy fületem ólom pecsétje zárja: hal-

lok ; oly szózat zendül meg benne, ki eddig néma volt nekem.

ILENA : Ő szól a szívedhez holtak hatalmával.

VAZUL : Mert tudd meg, király, hogy itt járunk egymás mellett és nem látjuk egymást. Nézünk egymás szemébe, de egymást nem esmérjük. Szólunk egymással, de süketek vagyunk egymás szavára. Én sem láttam, én sem esmértem, én sem értettem őt. Most látok és értek mindent. Az ő nagy igazát és bölcseségét.

ISTVÁN : Könnyözön és vérpatak, amerre nézek !

GELLÉRT : Ne légy kishitű, király, akit két kézzel áldott az Úr. Elhalmozott minden ajándékával.

ISTVÁN : De legdrágábbat, az egyetlen, ki szívemhez nőtt, visszavette.

GELLÉRT : Talán, hogy tündöklőbben adja vissza nemcsak neked, de egész országnak, nép jövődjének. Bízzál, Nagyúr !

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, GECSŐ, később KONRÁD ZARÁNDOK.

GECSŐ : Engedelmet, Nagyúr ! Jámbor zarándok kíván színed elé járulni.

ISTVÁN : Éjnek évadján ?

GECSŐ : Igen békétlen, furcsa szerzet. Mi Úrunk, Megváltónk sirjától jön és fontos szója vóna hozzád.

PÉTER : Kapzsi koldus. Kergesd a zarándokszárlásra.

ISTVÁN : Vezesd elém ! *(Gecső el s néhány pillanat mulva Konrád zarándokkal tér vissza.)*

KONRÁD *(poros, tépett szőrcsuhát visel, külseje elvadt, szakálla övéig lóg, bozontos haja arcába csüng. Kezén, lábán ezüstbéklyó, amelyet ezüstlánc kapcsol össze. Az*

ezüstlánc makulátlanul ragyog): Dicsértessék az Úr Jézus neve!

GELLÉRT: Mindörökkön örökké, Amen!

ISTVÁN: Mi járatban vagy, jámbor zarándok?

KONRÁD: Hatalmas úr voltam egykor. Boldog birtokok, kincses kastélyok, jámbor jobbágyok ura. De nagy bűnbe estem.

GELLÉRT: Eredj Rómába a Szentatyához.

KONRÁD: Tőle jövök. Meggyóntam neki minden bűnömet.

ISTVÁN: És nem adott bocsánatot?

KONRÁD: Rám verette ötvösmesterével ezt a bilincset és azt mondta: Menj, amerre a világ kerek, járulj minden mártírok és szentek sírjához és légyen néked a jel, ha valamelyik szent sírjánál bűnbánattal leborulva lehullanak rólad a bilincsek, akkor az Úr megbocsátotta bűneidet. Sok esztendeje járom a föld kereskégét, imádkoztam már minden szentek sírjánál, de mind hasztalan. Bocsánat nem volt az én nagy bűnömre. Így jártam a kárhozat szüntelen rettegésével, bemocskolt lelkem terhét vonszolva és így értem el utoljára a Mi Idvezítő Krisztusunk sírjához Jeruzsálembe. Omlott szememből a könny, kétségbeesett könyörgéssel esengtem bocsánatot. De a bilincs nem mozdult.

ISTVÁN: Miért jöttél hát ide?

KONRÁD: Mert a Szent Sír homályából szózat kelt, amely azt mondta: messze földön, ifjú hit országában vagyon egy szentnek sírja, akinek erénye legkedvesebb az Úr előtt.

ISTVÁN: Ki szentnek vagyon nálunk sírja, tudós Gellért püspök?

GELLÉRT: Mit tudjuk, kit választott ki az Úr kegyelme. Ide ki utasított, szegény vezeklő?

KONRÁD: Eusebios úr, Nagy Konstantinos városának, az aranykapujú Byzanciumnak kegyes pátriár-

kája. Csodálatos látomása volt a pátriárkának. Angyalok és ördögök irdatlan seregeit látta dühös csatában. De győzött az angyalok serege és diadalmasan emelkedett a tündöklő mennyek felé. S az angyalok között sugárba vonva deli levente ragyogott. Isten leventéje. Miasszonyunk lovagja. Szőke haja vállára omlott. Fején fénykorona, kezében liliomszál.

ISTVÁN }
GIZELLA } (egyszerre): Imre!

KONRÁD: Hogy mondtátok a nevét? Én másképen hallottam. A pátriárkát mély ámulatba ejtette a látomás, mert soha hírét sem hallotta ilyen liliomos szentnek. Estére kelve azután követ hozta meg a gyász hírt, hogy a látomás éjszakáján meghalt. Emericus herceg, magyarok királyának fia, kinek kegyes erényekben messze földön nem volt párja. Azért jöttem most ide végső reménységgel, hogy sírjánál keressek bocsánatot és megváltást.

ISTVÁN (szomorúan): A mi fiunk, Imre, vagy ahogy ti mondtátok Emericus királyfi, csakugyan meghalt élte virágjában. Kegyes ifjú volt, de szentnek senkisémmondotta. Ám ha imát akarsz lelkéért mondani, a sírja itt vagyon. Gecső fiam, vond féré a kárpitot.

GECSŐ: Parancsodra, Nagyúr! *(A templomba e közben világosság gyűl, a színes ablakokon kiragyo-gyog Miasszonyunk képe. Halk orgonaszó, távoli angyalének. Gecső félrehúzza a kárpitot, ott áll a ravatal, amelyből mennyei fényesség sugárzik a homályos oratóriumban.)*

KONRÁD: Uram, irgalmazz! *(Leborul a templom-ajtó előtt és abban a pillanatban lehullanak róla a láncok és a bilincsek.)*

GELLÉRT (térdreborul): Miraculum! Bocsánatot adott neki az Úr! Nagy szent támadt közöttünk! *(A fényesség közepén egyszerre láthatóvá válik Imre herceg alakja, kezében liliomszál. Fején fénykorona.)*

KONRÁD : Könyörögj érettem, Liliomos királyfi !

ISTVÁN : Bocsásd meg, Uram, az én bűnömet is. Kishitű voltam és vak. Földi koronája vesztét sajnáltam, kinek te égi koronát adtál.

VAZUL (*egyszerre, mint aki lát, megindul a fényesség felé*): Csodálatos fényesség lobog előttem. Felégeti az idők kárpitját és látnom enged messze jövőndők homályába.

ILENA : Hallgassatok, tán szavában küld nektek vigasztalást és új bizalmat jó uram, ki már nem szólhat.

VAZUL : Fiaccskáim : András, Béla, Levente. Fűrödjetek az ő fényességében. Erősödjön ifijúságotok az ő példáján. Nem ér el benneteket az ármány, ha ő ótalmaz. És ótalmazni fog. A fény, ki belőle virágzik, elébe vág idők futamodásának és kibontja jövőndők ködéből, mit látó szem sose láthat. Látom, hogy a mennyek kegyelme megárnyékozza bennetek Árpád sarját. Sorra jönnek hatalmas királyok, rettenthetetlen daliák, sugárlelkű szűzek. Elöl sudár, koronás lovag, egy kezében pálma, más kezében villogó harci bárd. Fejjel tetéz ott mindeneket.

ISTVÁN (*felmagasztosult arccal*): De valamennyinél szebb, sugárzóbb, tisztább az én fiam.

GIZELLA : Boldog méhem áldott gyümölcse.

GELLÉRT : Ország első szentje. Árpád fájának mennyei virága, magyarok szűz szószólója, ifijúság illatozó kertje, Isten küldötte istápunk.

ISTVÁN (*békülten*): Megértem immár Úr akaratját. Nem kemény kormánybottal, nem szilaj kard szikrázó vasával, hanem lelked jószagú virágának selymes suhintásával birod le a szíveket, rendíted meg a pogány rögzöttséget, Imre fiam, liliomos királyfi.

GELLÉRT : Zendüljön a harangok szava. (*Harang-*

zúgás, távoli angyalének.) Hirdesse mi hódolásunkat.
(Mindnyájan leborulnak a fényárban úszó katafalk elé.)
És a te dicsőségedet mennyeknek mosolya, szűzek
százszorszépe, ifijúság istápjá, Szűz szent Imre herceg,
liliomos királyfi.

Függöny harangzúgás közben lassan összemegy.

Vége.

